

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər

"Ağ ölüm" yayanlar

ömürlük həbs

ala bilər - rəy

yazısı səh.12-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 11-13 yanvar 2025-ci il Şənbə № 5 (8615) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Güclü dövlətin tək şərti - güclü lider

Azərbaycan indiki kimi heç vaxt qüdrətli olmayıb; **deputat:** "Dövlətlər də insanlar kimidir"

yazısı səh.3-də

ABŞ Gürcüstandan əl çəkmir - absurd qanun layihəsi

yazısı səh.9-da

Bakıda tramvay xətləri çəkiləcək - ərazilər müəyyənləşir

yazısı səh.13-də

Ermənistan bu tarixdən çalxalanacaq: yanvarın 17-si, saat...

yazısı səh.11-də

Sabiq başcının oğlu vergi ödəməmək üçün ölkədən qaçıb

yazısı səh.4-də

İnsanın düşüncələrini oxuyan cihaz buraxıldı

yazısı səh.12-də

Rus məktəbləri ilə bağlı ilginclik təklif: "Pullu olsun..." - 2 rəy

yazısı səh.14-də

Bitməyən aliment problemi - çıxış yolu...

yazısı səh.15-də

Ağstafada qadın həmcinsini borca görə öldürdü

yazısı səh.14-də

Ötən il 43 mindən çox şəxsi heyvan dişləyib

yazısı səh.15-də

Süni intellektin ilk qorxunc fəsadı - cinayətkarlara ilginclik fürsət

yazısı səh.10-da

İRƏVAN ÜÇÜN OYUN BİTDİ - TRAMPIN SEÇİMİ BAKIDIR

Prezident Əliyev Ağ Evin yeni rəhbəri dönəmində Azərbaycan-ABŞ münasibətlərinin strateji tərəfdaşlıq səviyyəsinə qalxacağını istisna etməyib, Amerika kəşfiyyatına bağlı mərkəz də Vaşinqtonun Bakıya "stavka" edəcəyini proqnozlaşdırıb; Ermənistan sülh prosesində nala-mixa vurmağı yığışdırmasa...

yazısı səh.7-də

19 illik "maliyyə yolu"nun sonu - Samir Şərifov yeni görəvdə

Baş nazirin müavini təyin olunan sabiq nazir danışdı; "Hələ ki hansı sahəyə rəhbərlik edəcəyimi deyə bilmərəm"

yazısı səh.3-də

Osman Gündüz: "Yeni yanaşma nəqliyyat və kommunikasiya sektorunda daha ciddi keyfiyyət dəyişikliklərinə gətirib çıxaracaq"

yazısı səh.5-də

Elşən Mustafayev: "İrani yaxın gələcəkdə çox ağır imtahan gözləyir"

yazısı səh.6-da

Hikmət Babaoğlu: "Qərbi Azərbaycana qayıdış siyasi yox, hüquqi məqsəddir"

yazısı səh.8-də

Mirzoyan AI rəsmisi ilə Azərbaycanla normalaşma prosesini müzakirə edib

Ermənistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan Avropa İttifaqının (AI) Cənubi Qafqaz üzrə xüsusi nümayəndəsi Maqdalena Qrono ilə görüşüb.

APA Ermənistan mətbuatına istinadən xəbər verir ki, Mirzoyan AI rəsmisi ilə Ermənistan-Azərbaycan normalaşmasını müzakirə edib.

Görüşdə digər məsələlərlə yanaşı, AI-nin Ermənistan-dakı missiyasının fəaliyyəti də müzakirə olunub.

2024-cü il tarixin ən isti ili olub

2024-cü il bəşər tarixinin ən isti ili olub və orta global temperaturun sənayedən əvvəlki səviyyələrlə müqayisədə 1,5 dərəcədən çox artdığı ilk təqvim ili olub.

Musavat.com xarici mediaya istinadla xəbər verir ki, Avropanın Kopernik İqlim Dəyişiklikləri Xidmətinə görə, keçən il orta global temperatur 1850-ci ildən 1900-cü ilə qədər sənayedən əvvəlki dövrlə müqayisədə 1,6 dərəcə yüksək olub, bu dövr insanların CO₂ yayan qalıq yanacaqları böyük miqdarda yandırmadığı bir dövrdür.

2024-cü ilin göstəriciləri orta temperaturun 1,48 dərəcə artdığı 2023-cü ildə qeydə alınan rekordu üstələyir. Beləliklə, iqlimşünaslar qeyd edirlər ki, son onillik tarixdə ən isti il olub.

Mütəxəssislər hesab edirlər ki, keçən ilki isti dalğası əsasən insan fəaliyyəti ilə bağlı olub, "El Nino" kimi təbii hava şəraiti daha az rol oynayır.

Kopernik direktorunun müavini Samanta Burgess deyib ki, iqlim dəyişikliyinə indiyə qədər ən böyük töhfə atmosferdə istixana qazlarının konsentrasiyasıdır".

BBC News izah edir ki, bir il ərzində orta global temperaturun 1,5 dərəcə keçməsi Paris razılaşmasının pozulması demək deyil. Bunun baş verməsi üçün temperatur 20 il ərzində 1,5 dərəcə və ya yuxarıda qalmalıdır.

Oksford Universitetinin iqlimşünas professoru Miles Allen bildirib ki, uzun müddətli 1,5 dərəcə həddini dəqiq nə vaxt keçəcəyimizi proqnozlaşdırmaq çətin-dir, lakin indi açıq-aydın çox yaxındır.

□ Musavat.com

Azərbaycandan Avropaya qaz nəqlinin azalmasının səbəbi

Bolqarıstanın "Bulgartransgas" şirkəti Azərbaycandan ölkəyə qaz nəqlinin dayandırılması barədə məlumat yaymış, bunun texniki problemlə bağlı olduğunu açıqlamışdı. Şirkətin yaydığı məlumata görə, TAP-la Azərbaycandan verilən qaz həcmi gündəlik olaraq 5,5 milyon kubmetr azalıb.

Musavat.com-un xəbərinə görə, enerji məsələləri üzrə ekspert İlham Şaban bildirib ki, Bolqarıstana qaz nəqlinin dayanmasına səbəb "Şahdəniz" yatağındakı "Alfa" platformasında qaz hasilatının müvəqqəti dayandırılmasıdır.

Ekspert hesab edir ki, neft-qaz istehsalatında be-

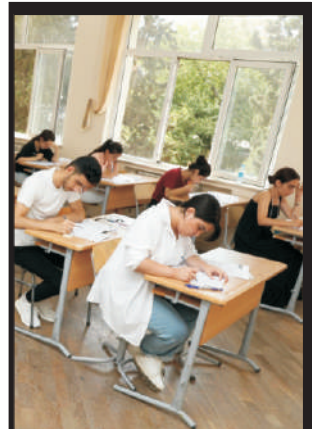
lə hallar olur:

"bp şirkətindən aldığım məlumata görə, hasilat platformalarında heç bir problem yoxdur. Konsorsium "Alfa" platforması ilə Səngəçal terminalı arasındakı sualtı kondensat boru kəmərinə texniki problem-lə üzləşib. Bu səbəbdən də

"Alfa" platformasından hasilat müvəqqəti dayandırılıb. Ən əsası burada heç bir sızma baş verməyib, platformadakı qurğular üçün hansısa təhlükə yaranmadığı vurğulanır".

Bolqarıstan şirkəti Azərbaycan tərəfdən bununla bağlı xəbərdar edildiklərini və qaz çatışmazlığını aradan qaldırmaq üçün BOTAŞ-dan Türkiyə üzərindən həcmilər aldığını açıqlayıb.

□ Musavat.com

Buraxılış və qəbul imtahanlarının vaxtı açıqlandı

I, II, III və IV ixtisas qrupları üzrə ali təhsil müəssisələrinə qəbul imtahanının ikinci mərhələsinə uyğun sınaq imtahanına qeydiyyat 6-26 fevral tarixlərində aparılacaq. Sınaq imtahanı isə martın 16-da təşkil olunacaq.

APA DİM-ə istinadən xəbər verir ki, ali təhsil müəssisələrinə qəbul imtahanlarında iştirak etmək üçün bütün abituriyentlərin qeydiyyatı (ərizə qəbulunun I mərhələsi) 20 fevral - 5 mart tarixlərində aparılacaq.

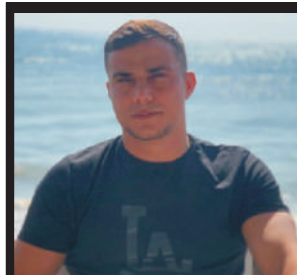
Əvvəlki illərin məzunları üçün qəbul imtahanının birinci mərhələsi aprelin 6-da keçiriləcək.

I, II, III və IV ixtisas qrupları üzrə qəbul imtahanlarının ikinci mərhələsinin birinci cəhdi may-iyun aylarında keçiriləcək. Bu imtahanlarda iştirak etmək üçün qeydiyyat isə aprel-may aylarında aparılacaq.

Tam (11 illik) orta təhsil səviyyəsi üzrə buraxılış imtahanı isə iki zona olmaqla 2 və 9 mart tarixlərində keçiriləcək.

DİM-ə istinadən xəbər verir ki, ümumi (9 illik) orta təhsil səviyyəsi üzrə buraxılış imtahanı isə üç zona üzrə 13, 20 və 27 aprel tarixlərində təşkil olunacaq.

İmtahandan 1 ay öncə zonalara aid olan şəhər və rayonlar haqqında məlumat paylaşılacaq.

"Xozeyn" ləqəbli tiktoker həbs edildi

Polisin sosial şəbəkələrdə əxlaqsızlığın təbliğinə qarşı keçirdiyi əməliyyatla saxlanılan "Xozeyn" ləqəbli tiktoker Vüqar Kərimov da həbs edilib.

Lent.az-ın əldə etdiyi məlumata görə, Nərimanov rayon Məhkəməsində keçirilən prosesdə tiktoker "Xozeyn" Cinayət Məcələsinin 234.1-1-ci (Satış məqsədi olmadan külli miqdarda qanunsuz narkotik vasitələr və ya psixotrop maddələri saxlama və ya daşıma) maddəsi ilə təqsirli bilinərək barəsində 4 ay müddətinə həbs qətimkan tədbiri seçilib.

Qeyd edək ki, "TikTok" əməliyyatının istintaqı Daxili İşlər Nazirliyinin Kiber-cinayətkarlıqla Mübarizə Baş İdarəsində aparılır.

Əməliyyat otağında ad günü edən həkimə bu cəza verildi

Əməliyyat otağında doğum günü münasibətilə tibb işçilərinin sürpriz etdiyi cərrah mama-ginekoloq Ləman Əliyeva 500 manat məbləğində cərimələnib.

Bu barədə "Report"-un sorğusuna cavab olaraq Səhiyyə Nazirliyinin tapşırığı əsasında Analitik Ekspertiza Mərkəzindən bildirilib.

Qeyd olunub ki, faktın ətraflı araşdırılması məqsədi ilə Mərkəz "Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların tənzimlənməsi və sahibkarların maraqlarının müdafiəsi haqqında" qanuna müvafiq olaraq ötən gün hadisə baş verən özəl tibb müəssisəsində plandankənar yoxlama keçirib.

Keçirilən xidməti yoxlama zamanı inzibati xətanın törədilməsi faktı aşkarlanıb və bununla əlaqədar işçi heyətin 4 məsul üzvünə inzibati xəta məəcələsinin 215.3 maddəsi ilə ixtisaslaşdırılmış tibbi yardımın "Əhəlinin sağlamlığının qorunması haqqında" qanunda nəzərdə tutulan qaydada göstərilməsinə görə 500 manat məbləğində cərimə nəzərdə tutulmaqla inzibati xəta haqqında protokollar tərtib edilərək aidliyyəti üzrə Səhiyyə Nazirliyinə növbəti icraata göndərilib.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yanvarın 7-də yerli telekanallara geniş müsahibədə yerli və qlobal gündəmlə bağlı səsləndirdiyi fikirlər, verdiyi proqnoz və mesajlar, şübhəsiz, xeyli müddət təhlilçilərin və siyasət adamlarının müzakirə mövzusu olacaq. Həm də o səbəbə ki, bunu Azərbaycanı nəinki Güney Qafqazda, ondan dəfələrlə böyük coğrafiyada qlobal və regional güclər üçün vazkeçilməz dövlətə və söz sahibinə çevirmiş, postsovet məkanında öz ərazi bütövlüyü və suverenliyini güc yolu ilə bərpa edib işğala son qoymuş yeganə ölkənin rəhbəri deyir.

“Zəif ölkələrə yad, mənfə dəyərlər aşılır. Zəif deyəndə, ölkə zəif ola bilməz. Liderlər əgər zəifdirsə, onda ölkə zəif sayılır”.

Bunu da İlham Əliyev həmin müsahibə zamanı söyləyib.

Şübhə yox ki, belədir. Gerçek həmçinin budur ki, Azərbaycan dünya arenasında heç vaxt indiki qədər qüdrətli və möhtəşəm olmayıb.

Azərbaycanın qələbələrinə də güclü və xalqına arxalanan liderinin olması faktoru əsas rollardan birini oynadı.

Milli Məclisin deputatı Elçin Mirzəbəyli “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, dövlətlər də insanlar kimidir: “Zəifi-güclüsü, iradəlisi-iradəsizisi, xarakterlisi-xaraktersizi və s. olur. Şübhəsiz ki, dövlətlərin və hətta xalqların gücü, potensialı, intellektual imkanları, mədəni-mənəvi keyfiyyətlə-

Güclü dövlətin tək şərti - güclü lider

Azərbaycan indiki kimi heç vaxt qüdrətli olmayıb; **deputat:** “Dövlətlər də insanlar kimidir”

ri, ilk növbədə özünü liderlərin şəxsiyyətində və həyata keçirdikləri siyasətdə büruzə verir. Böyük Britaniya tarixçisi, yazıçısı və filosofu Tomas Karleyle görə, “bəşəriyyətin tarixini dahilərin tərcümeyi-halı təşkil edir”. Dahi şəxsiyyətlərin bəşəriyyətin tarixindəki yeri və rolu haqqındakı fikirlər onların tərcümeyi-halı qədər müxtəlifdir. Lakin əksər fəlsəfi cərəyanların ilk carçıları və parlaq nümayəndələri şəxsiyyətlərin tarixi proseslərin inkişafındakı rolunun danılmaz olduğunu bildirirlər.

Tomas Karleyle ideya və məqsəd, həmçinin onların həyata keçirilməsi ilə bağlı mülahizə yürüdəndə də haqlıdır. Çünki o, şəxsiyyətlərin tarixdəki roluna, fransız filosofu Raymon Arondan fərqli olaraq, “təsadüflər” prizmasından yanaşmır. Yaxud Hegel kimi “tarixi realılıqları şəxsiyyətlərin yaratmadığını, onların yalnız proseslərin gedişatına təsir göstərə bildiklərini” iddia etmir və mistik “bəşəri ruh” anlayışına üz tutmur. Karleyle insan amilini və onun yüksək ideallara sahiblənərək,

bütün maneələri dəf edərək hədəfinə doğru irəliləmək potensialını önə çəkir. Karleyle yazır: “İdeal (hədəf, məqsəd) sizin özünüzdədir! Bu hədəfə çatmağa mane olan sədlər də sizin öz içinizdədir. İdeya və məqsədlərinizi həyata keçirmək üçün yeganə amil isə mövqeyiniz və iradəsinizdir”. Qənaətimə görə, Tomas Karleyle tamamilə haqlıdır. Çünki cəmiyyətdə qəhrəmanlıq, fədakarlıq amilləri zəiflədikcə, liderlik keyfiyyətləri aşılansa, insan amilini və onun yüksək ideallara sahiblənərək,

dıcı qüvvə, toplum öz gerçək qəhrəmanını yenidən kəşf edib önə çıxaranadək qarşı-sına çıxan hər şeyi, o cümlədən yüksək dəyərləri, yarıdıcı potensialı darmadağın edir. Biz gerçək qəhrəmanların və liderlərin tarixi proseslərdəki rolunun arxa planına keçdiyi zaman kəsiyində - 1980-ci illərin sonu və 1990-cı illərin əvvəllərində kütləvi şüurun və antiqəhrəmanların ağır fəsadlara yol açan dağıdıcı “gücü”nün şahidi olmuşuq və nə yaxşı ki, bu proses uzunmüddətli olmayıb.

Qərb siyasi sisteminin hansı səbəblərdən güclü xarakterə, strateji baxış bucağına malik xarizmatik liderləri sevmədiyinin səbəbini də elə burada axtarmaq lazımdır. Qlobal proseslərə illərdən bəri formalaşdırdıqları, oturmuş mexanizmlərlə nəzarət edən güc mərkəzlərini narahat edən əsas faktor güclü şəxsiyyət amilidir. Çünki onun maneəvrlərini, atacağı addımları, verəcəyi qərarları proqnozlaşdırmaq mümkün deyil, yaxud olduqca çətinidir”.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

19 illik “maliyyə yolu”nun sonu - Samir Şərifov yeni görəvdə

Baş nazirin müavini təyin olunan sabiq nazir danışdı; “Hələ ki hansı sahəyə rəhbərlik edəcəyimi deyə bilmərəm”

Prezident İlham Əliyevin 9 yanvar 2025-ci il tarixli sərəncamı ilə Samir Şərifov maliyyə naziri vəzifəsindən azad edilərək Azərbaycan Respublikasının Baş nazirinin müavini təyin edilib.

Bu mühüm qərar hökumət daxilində kadr dəyişikliklərinin davam etdiyi bir dövrdə qəbul edilib. Bəzi müşahidəçilərin fikrincə, bu təyinat hakim komandada və xüsusən də hökumət cinahında dəyişikliklərin və kadr islahatlarının başlanğıcıdır. Belə yer dəyişiklikləri və ümumiyyətlə islahatlar qarşıdakı aylarda daxili siyasətin əsas prioritetlərindən biri olacaq.

Samir Şərifov kimdir?

Samir Rauf oğlu Şərifov 1961-ci il sentyabrın 7-də

Bakı şəhərində anadan olub. 1983-cü ildə Kiyev Dövlət Universitetinin Beynəlxalq münasibətlər və beynəlxalq hüquq fakültəsini bitirən Şərifov maliyyə, iqtisadiyyat və dövlət idarəçiliyi sahəsində geniş təcrübəyə malikdir. O, həmçinin beynəlxalq maliyyə təşkilatları ilə əməkdaşlıqda Azərbaycanın əsas simalarından biri kimi tanınır.

Samir Şərifovun karyerası müxtəlif sahələrdə mühüm vəzifələrdə çalışmaqda yadda qalıb:

1991-1995: Azərbaycan Respublikası Xarici İşlər Nazirliyində çalışıb.

1995-2001: Azərbaycan Respublikası Milli Bankının valyuta idarə-

sində rəhbər vəzifələr tutub. Onun rəhbərliyi dövründə ölkənin valyuta siyasəti və beynəlxalq maliyyə integrasiyası istiqamətində mühüm addımlar atılıb.

2001-2006: Dövlət Neft Fondunun icraçı direktoru vəzifəsində çalışaraq, neft gəlirlərinin səmərəli idarə olunması və şəffaflıq məsələlərində beynəlxalq nümunələrə uyğun modellər tərtib edib.

2006-2025: Azərbaycan Respublikasının maliyyə naziri kimi ölkənin maliyyə siyasətini idarə edib. Bu müddət ərzində bir çox dövlət büdcəsinin hazırlanması və icrası, maliyyə sabitliyinin qorunması və islahatların həyata keçirilməsi onun adı ilə bağlıdır.

Kadr islahatlarının başlanğıcı?

Bu təyinat həm hökumət daxilində gəncləşmə siyasətinin, həm də peşəkar təcrübəyə malik

kadrların yeni istiqamətlərdə istifadə edilməsinin bir nümunəsidir. Eyni zamanda müşahidəçilər hesab edirlər ki, bu dəyişiklik daha genişmiqyaslı islahatların tərkib hissəsidir. Hakimiyyət daxilində digər yüksək vəzifələrdə də bu cür dəyişikliklərin gözlənilməsi bildirilir. Qarşıdakı aylarda daxili siyasətdə kadr islahatlarının əsas prioritetlərdən biri olacağı ehtimal edilir.

Yeni təyinatı ilə bağlı Manset.az-a açıqlama verən Samir Şərifov Prezident İlham Əliyevə minnətdarlığını bildirib:

“Cənab Prezident mənə böyük etimad göstərib. Çalışacam ki, bu etimadı doğruldum. Hələ ki müavin olaraq hansı sahəyə rəhbərlik edəcəyimi deyə bilmərəm. O məsələlərə Baş nazir baxacaq, cənab Prezidentlə razılaşdırılacaq. İnşallah, növbəti həftə bəlli olacaq”.

□ **Musavat.com**

Xəbər verildiyi kimi, Azərbaycanda qadın həkim-cərrah əməliyyat zamanı doğum gününü qeyd edib. Bu barədə o öz sosial şəbəkə hesabında paylaşım edib.

Görüntülərdən məlum olur ki, "German Hospital"-in cərrah mama-ginekoloqu Ləman Əliyeva əməliyyat zamanı iş yoldaşları tərəfindən "sürpriz"lə qarşılaşıb. Belə ki, o, əməliyyatda olarkən hospitalın digər işçiləri əməliyyat otağına əlcəksiz daxil olaraq həkimi doğum günü münasibətilə təbrik ediblər. L.Əliyeva təbriki qəbul edib, şamı üfürüb. Beləcə, həkim və həmkarları hər şeydən öncə gəyiyənə qaydalarına məhəl qoymayaraq, xəstənin həyatını təhlükəyə atıblar.

Səhiyyə Nazirliyi Bakıda yerləşən adı çəkilən özəl xəstəxanada əməliyyat zamanı cərrahın ad gününün qeyd edilməsinə münasibət bildirib. Nazirliyin Analitik Ekspertiza Mərkəzindən (AEM) verilən məlumata görə, faktla bağlı yoxlamalara başlanılıb. Qurumdan məsələnin ciddi araşdırılacağı bildirilib. Klinik isə nazirliyin araşdırması bitənədək L.Əliyevanı işdən uzaqlaşdırıb.

Bu arada isə teleaparıcı Rövşanə Ağasəfqi faktı orijinal reaksiya verib. O, sosial media hesabında yazıb: "Həkimə gedəndə təqvimə baxın bundan sonra... Canınızı etibar edəcəyiniz adamın həmin gün doğum günü, toy günü, göbəkkəsdi, xınayaxdı, ciyərxaxşamı, sünnət partisi varsa, qəti, qəti həmin tarixə əməliyyat müəyyən etməyin. Baş qarışar şam üfürməyə. Instru-

Cərrahiyyə otağında ad günü - "Qaş düzəldən yerdə göz çıxaran"lar

Adil Qeybullayev: "Baş verən hadisə biabırçılıqdır!"

menti-zadı qalar bədəninizdə. Gəl, bir ömür yoxlama keçirdirində girinc qal ki, üzəndə cikkildəyən nədir. Lazımdır sizə? Xata-baladan bəri başdan uzaq olun..."

Teleaparıcı haqlıdır mı? Doğrudanmı belə vəziyyətlərdə cərrah "qaş düzəltdiyi yerdə göz çıxara" bilər? Həkimin və tibb personalının bu davranışı əməliyyat stolundakı xəstə üçün nə dərəcədə risk yaradır? Hansı cərrahi əməliyyatlar zamanı cərrah xüsusilə diqqətli olmalıdır. Əməliyyat girərkən onun əvəzedicisi

(cərrah) olurmu? Əməliyyat gedərkən cərrahiyyə otağına kimlər girə bilməz?

Mütəxəssislər qeyd edirik ki, cərrahiyyə əməliyyatları zamanı həkim və tibb personalının davranışı xəstənin təhlükəsizliyi və əməliyyatın uğuru üçün son dərəcə vacibdir. Əməliyyat otağında diqqətsizlik və ya qeyri-peşəkar davranışlar ciddi risklər yarada bilər.

Bütün cərrahi əməliyyatlar diqqət və dəqiqlik tələb etsə də, bəzi prosedurlar xüsusilə həssasdır:

Beyin və neyrocərrahiyyə əməliyyatları: Ən kiçik səhv belə ciddi nevroloji fəsadlara səbəb ola bilər.

Ürək cərrahiyyəsi: Ürək və böyük damarlarla bağlı əməliyyatlar yüksək risk daşıyır və cərrahın tam konsentrasiyasını tələb edir.

Laparoskopik əməliyyatlar: Bu minimal invaziv üsul xüsusi diqqət və təcrübə tələb edir.

Əməliyyatlar adətən baş cərrahın rəhbərliyi altında həyata keçirilir. Lakin uzun müddət davam edən və ya mürək-

kəb əməliyyatlarda cərrahın yorğunluğunu nəzərə alaraq, ikinci bir cərrah və ya köməkçi cərrah iştirak edə bilər. Bu, əməliyyatın fasiləsiz və təhlükəsiz aparılmasını təmin etmək üçündür.

Əməliyyat zamanı otağa giriş ciddi şəkildə məhdudlaşdırılır:

İcazəsiz şəxslər: Əməliyyat otağına yalnız əməliyyatda birbaşa iştirak edən tibb personalı daxil ola bilər. Digər şəxslərin girişi infeksiya riski və əməliyyatın gedişatına müdaxilə baxımından qadağandır.

Sterillik qaydaları: Əməliyyat otağının sterilliyi qorunmalıdır. Bu səbəbdən, otağa daxil olan hər kəs xüsusi geyim və steril prosedurlara riayət etməlidir.

Bu qaydalara əməl etmək xəstənin təhlükəsizliyi və əməliyyatın uğuru üçün əhəmiyyətlidir.

Mövzu ilə bağlı tibb elmləri doktoru, professor Adil Qeybullayev "Yeni Müsavat"a danışdı:

"Öncə qeyd edim ki, baş verən son hadisə xoşagəlməzdir. Məsələ burasındadır ki, hansısa yeniliklərə guya imza atarkən biz ilk öncə dü-

şünməliyə ki, qanunları nə dərəcədə pozur və ya onlara əməl edirik. Bu, bizim üçün hər zaman sərhəd olmalıdır və bütün fəaliyyətimizdə nəzərə alınmalıdır. Ümumiyyətlə, qayda-qanunlara görə, əməliyyat otağına kimliyindən asılı olmayaraq, işi olmayan şəxsin daxil olması qadağandır. Əməliyyat otağında gəyiyənə qaydalarının gözlənilməsi isə çox mühüm bir məsələdir.

Digər bir məqam, həkimin əməliyyat prosesində tam adekvat və ayıq olmasıdır. Həkimin diqqətinin əməliyyatdan yayınırılması və bu cür mənasız işlərə qarışması, əməliyyatın ləngiməsinə səbəb ola bilər və bu, xəstənin həyatı üçün real risk, təhlükə yarada bilər. Baş verən hadisə ilə bağlı mütləq şəkildə müəyyən ölçü götürülməlidir ki, bu cür hadisələr bir daha təkrarlanmasın. Bu əslində birbaşa səhlənkarlıqdır. İndi təsəvvür edin ki, çəkməyən və gizli şəkildə baş verən nə qədər yanlışlıqlara yol verilə bilər. Buna görə də səhiyyə ilə bağlı məsələlərdə çox ciddi yanaşma tələb olunur. Bütün özəl sektorlar xəbərdar olmalıdır ki, tibbin qanunları ilə işləyən müəssisə hər hansı sahibkara məxsus ola bilər, lakin heç bir sahibkarın haqqı yoxdur ki, həmin müəssisədə ağılına gələn hər şeyi fəaliyyət göstərsin. Həmin müəssisə Azərbaycanın tibbi qanun və qaydalarına uyğun şəkildə fəaliyyət göstərməlidir. Çünki həmin müəssisələrin qarşısında duran əsas hədəf gene-fondun sağlamlığıdır. Bunu heç kim unutmamalıdır".

Xalidə GƏRAY,
"Yeni Müsavat"

Sabiq başçının oğlu vergi ödəməmək üçün ölkədən qaçıb - məhkəmə işi

"Elə vəziyyətə düşmüşəm ki, evləmə də bilmirəm"

Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində hakim Mahirə Kərimovanın sədrliyi ilə sabiq baş həkim Aruz Əliyev və onun tanışı Ehtiram Kərimovun cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi keçirilib.

Musavat.com xəbər verir ki, müttəhimlər dələduzluqda ittiham olunurlar. İş üzrə zərərçəkən icra başçısı işləmiş Lüt-vəli Babayevin oğlu Babəli Babazadədir. Prosesdə zərərçəkmiş Babəli Babazadə şənbə ifadə verib. O, müttəhimlərdən Aruz Əliyevi tanıdığını, onun Zərdab rayonunda baş həkim işlədiyini deyib. Bildirib ki, Aruz Əliyev onların evlərinə yaxınlarından birinin müalicəsi ilə bağlı gəlib-gedib: "Vergi ilə bağlı problemim yaranmışdı.

O dövrdə Aruz Əliyev bizə gəlib-gedirdi. Evdə xəstə vardı, onu bir həkim kimi çağırırdıq. Aramızda səmimiyyətimiz yaranmışdı. Vergi ilə bağlı problemimi ona dedim. O da mənim təcili Türkiyəyə getməyimi məsləhət gördü. Onun məsləhəti ilə Türkiyəyə getdim. Orada olanda Aruz Əliyevlə əlaqə saxladım.

Mənə dedi ki, haqqımda qırmızı "stop" var, qayıtma, problem olacaq. Sonra da mənə dedi ki, Ehtiram adlı şəxs var, məsələni o həll edəcək. Məni Ehtiramla əlaqələndirdi. Türkiyədə Ehtiram gəlib mənimlə görüşdü. İşlərimi yoluna qoymaq üçün etibarnamə verməyimi məsləhət bildi. Mən ona etibarnamə verdim. Bu etibarnamə əsasında Ehtiram mənim evimi satdı. Sonradan pul lazım oldu, ondan pulumu istədim, mənə 30 min dollar verdi. Qa-

lanını istədim, pulumun qalığı olmadığını söylədi. Mən Azərbaycana gəldim..."

Bu zaman Ehtiram Kərimovla Babəli Babazadə arasında mübahisə yaranıb.

"Pişik asırdı, Azərbaycana gəldim... Sənin vergi məsələni biz həll etdik ki, rahat gəldin" deməklə Ehtiram Kərimov Babəli Babazadənin sözünü kəsib. Hakim tərəfləri sakitləşdirib. Ehtiram Kərimov bildirib ki, Babəli Babazadənin vergi borclarını, sənədləşmə işlərini görüblər, nəticədə o,

Azərbaycana qayda bilib. Onun sözlərinə görə, satılan mülklərdən əldə olunan pullarla vergi işləri yoluna qoyulub. Zərərçəkmiş isə onların heç bir iş görmədiklərini deyib.

Babəli Babazadə mülkləri əlindən çıxdığından evləmə bilmədiyini, otellərdə yaşadığını deyib.

"Mən rüsvay olmuşam. Əlimdə heç nə qalmayıb. Bu gün subayam, evləmə bilmirəm. Mənə sübut etsinlər ki, pullar hara xərclənib. Mənim evimi versinlər. Yaşamağa

yerim yoxdur, otellərdə qalmışam. Elə vəziyyətə düşmüşəm ki, evləmə də bilmirəm", - deyər Babəli Babazadə məhkəmədə üsyan edib.

Babazadə deyib ki, siqaret alveri ilə məşğul olub. Al-verdən 10 min dollar qazanıb. O, müttəhimlərlə fındıq biznesi qurduğunu, amma həmin biznesdən də gəlir verilmədiyini bildirib. Növbəti dəfə Babəli Babazadə ilə müttəhimlər arasında mübahisə düşdü-yündən proses təxirə salınıb.

Qeyd edək ki, B.Babazadənin dostu Aruz Əliyev 3-cü şəxsə əlbir olaraq onun əmlaklarını 2 milyon manata sata-raq pulu mənimsəməkdə ittiham olunur. Bu hadisə baş verməzdən əvvəl isə Babəli Babayevin sahibi olduğu tikinti şirkətinin 1 milyon manat vergi borcu yaranıb. Bununla bağlı ona rəsmi məktub gəlib, verginin ödənməli olduğu xatırladılıb. Məsələylə bağlı Babəli dostu Aruz Əliyevlə məsləhətləşib, ondan nə edə biləcəyini soruşub. İddia olunur ki, Aruz Əliyev külli miqdarda vergi borcu yaranmış B.Babazadəyə ölkədən çıxmağı məsləhət bilib.

O, tanışı Ehtiram Kərimovla əlbir şəkildə eks-icra başçısının oğlunun Türkiyəyə qaçmasını təşkil ediblər. B.Babazadə Türkiyədə yaşadığı müddətdə Bakıdakı əmlaklarını idarə etmək üçün Aruz Əliyevə etibarnamə verib. Əmlaklar

satışa çıxarılıb. Dediyyə görə, A.Əliyev onun etibarından sui-istifadə edib. Aruz Əliyev və Ehtiram Kərimov Babəli Babazadənin əmlakını ümumilikdə 2 milyon manata satıblar, pulu sahibinə vermədən şəxsi mənafeələrinə sərf ediblər. Bu cinayətin üstü açılana kimi "Uniklinika"-nın baş həkimi olub. Zərərçəkmiş şəxsin şikayəti əsasında Aruz Əliyev və Ehtiram Kərimov tutulub. Onlara qarşı Cinayət Məcəlləsinin 178-ci - dələduzluq maddəsi ilə ittiham irəli sürülüb.

İstintaq dövründə keçmiş icra başçısı Lüt-vəli Babayev şahid qismində dindirilib. Müttəhimlər ittihamı qəbul etmirlər. Deyirlər ki, B.Babazadə əmlaklarını könüllü satıb, pulları da Türkiyədə xərcləyib. Babəli Babazadə ailəsinin əmlakını satıb xərclədikdən sonra vəziyyətdən çıxmaq məqsədilə polisə şikayət edib. Digər məlumata görə, B.Babazadə Türkiyəyə qaçmazdan əvvəl xırda xuliqanlıq görə 15 gün həbsdə qalıb. Buraxıldıqdan dərhal sonra isə ölkədən gedib.

B.Babazadənin atası Lüt-vəli Babayev 2005-2007-ci illərdə Mingəçevirin, 2007-2019-cu illərdə isə Zərdabın icra başçısı işləyib.

Məhkəmə fevralın 6-da davam edəcək.

Elsən MƏMMƏDƏLİYEV,
Musavat.com

Bir neçə gün əvvəl Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Azərbaycan Nəqliyyat və Kommunikasiya Holdinginin (AZCON) yaradılmasının səbəblərinə dair sualı cavablandıraraq, onun fəaliyyətini zəruri edən səbəbləri və gözləntilərini açıqlayıb.

Prezident bildirib ki, son bir neçə il ərzində dövlət şirkətlərində yeni idarəetmə modeli tətbiq olunmağa başlayıb: "İdarə heyətləri yaradıldı, idarə heyətlərinin rəhbərləri vəzifəsinə dövlət məmurları təyin edildi və beləliklə, dövlət şirkətlərindəki problemlər tam açılmışdır. Uzun illər dövlət şirkətləri, əfsuslar olsun ki, tək-cə təbii inhisarçı deyil, eyni zamanda, zərərli işləyən şirkətlər idi. Bunun bir çox səbəbləri var. Əsas səbəb idarəetmədə olan qüsurlar və pozuntular idi. Buna son qoymaq üçün artıq mənim tərəfimdən belə qərar qəbul edildi və bütün şirkətlərdə, - onlar çox deyil, haradasa 10-a yaxın dövlət şirkəti var, - yeni idarəetmə modeli yaradıldı və biz bunun müsbət təsirlərini dərhal görməyə başlamışıq. Yeni uzun illər ərzində zərərli işləyən, hər dəfə dövlət büdcəsinə, necə deyirlər, müraciət edən SOCAR, məsəl üçün, indi gəlirlə işləyir. Uzun illər ərzində zərərli işləyən və hər dəfə dövlətdən dotasiya alan "Azərbaycan Hava Yolları" gəlirlə işləyir və səhv etmərsə, keçən ilin gəlirləri bir neçə 100 milyon manat səviyyəsindədir. İndi öz ehtiyaclarını özü qarşılayacaq. Dəmir yolu idarəsi də, həmçinin. Uzun illər dövlətdən yardım alan, indi təqribən 100-150 milyon manat gəlirlə işləyir və digər şirkətlər. Yeni bu, birinci mərhələ idi. O sağlamaşdırma və kadr islahatı mərhələsi artıq başa çatdı".

Dövlət başçısı bildirib ki, AZCON-un yaradılmasında məqsəd nəqliyyat sektorunu vahid çatır altında bir platforma kimi yaratmaqdır: "Çünki baxmayaraq ki, idarəetmədə dediyim müsbət dəyişikliklər baş verdi, ancaq nəqliyyat qurumları arasındakı koordinasiya zəif idi və nəzərə alsaq ki, bundan sonrakı illərdə bizim həm əsas gəlir mənbəyimiz, həm siyasi çəkimi gücləndirən amillərdən biri nəqliyyat və bağlantılar olacaq, əlbəttə ki, burada biz tam şəffaf və koordinasiya şəklində işləmək mexanizmi yaratmalı idik. Bir çox misallar var, məsələn, yükdaşıma ilə bağlı - Xəzər Gəmiçiliyi üçün bir yükün daşınması

Prezidentin AZCON-dan gözləntiləri - holding gözləntiləri doğruldacaqmı...

Osman Gündüz: "Yeni yanaşma nəqliyyat və kommunikasiya sektorunda daha ciddi keyfiyyət dəyişikliklərinə gətirib çıxaracaq"

daha sərfəlidir, dəmir yolu üçün başqa yükün daşınması. Liman burada nə də-rəcədə vasitəçi mexanizmi rolunu oynayır? Ona görə məqsəd dövlətin marağına əsasən, hansı yükün daşınması, necə daşınması sərf edirsə, ona da üstünlük verilməlidir. Paralel olaraq nəqliyyat sektorunun rəqəmsallaşdırılması prosesi də gedir. Bu istiqamətdə də lazımi tədbirlər görüldü, göstərişlər verilib, o cümlədən gömrük rəsmiləşdirilməsində də yük göndərən tərəf öz yükünü daim izləmək imkanına malik olacaq və burada süni əngəllər, pozuntular, eyni zamanda, təbii ləngimələr də aradan qaldırılacaq. Çünki biz Şərq-Qərb nəqliyyat dəhlizini tariflərin düzgün tənzimlənməsi hesabına həm iqtisadi cəhətdən daha sərfəli etməliyik, həm də süni əngəlləri aradan götürməliyik ki, yüklər daha da tez vaxtda getsin".

Prezident qeyd edib ki, yeni holding daşımalar sahəsində tariflərin tənzimlənməsində mühüm rol oynayacaq: "Tariflərə gəldikdə, bir tarif var dəmir yolu, bir tarif var beynəlxalq liman, bir tarif də var gəmiçilik tətbiq edir və bu tariflər arasında uyğunsuzluq var. Yeni bir çox digər detallar var ki, bu, vahid sistemin yaranmasına ehti-

yac yaradıb və biz bunu yaratmışıq və mən əminəm ki, formalaşmaqda olan bu qurum tezliklə, necə deyirlər, öz səmərəliliyini göstərəcək. Bununla paralel olaraq, şəhər nəqliyyatı problemləri də göz önündədir. Biz vaxtilə şəhər nəqliyyatını yüngülləşdirmək və tıxacları azaltmaq üçün bir çox böyük layihələr icra etdik. İndi bir çoxlarının yadından bəlkə də çıxıb, xüsusilə gənc nəsillər bəlkə də bunu heç bilmir. Vaxtilə nə qədər problemlər var idi, həftə bax, buradan şəhərə getmək üçün, neçə dəirə var idi. Mərdəkan dairəsi, Sabunçu dairəsi, Koroğlu dairəsi, ondan sonra Suraxanı dairəsi, hər dairədə tıxac, həmin o aeroport-şəhər yolu, cəmi dörd zolaq, əslində, üç zolaqdan ibarət idi. İkinci, yeni beton yolu adlandırdığımız yol, ümumiyyətlə, yox idi. Bunları sadalamaqla vaxt gədə bilər. Ona görə vaxtilə bir çox tunellər, yol qovşaqları inşa edildi. Amma indi biz görürük ki, yenə də nəqliyyat vasitələrinin sayı artır, insanlar daha çox maşın alır, iqtisadi fəallıq artır. Yenə də şəhər tıxaclarında boğulmağa başlamışdır. Ona görə mənim tərəfimdən, o cümlədən bu məsələ də tapşırıq kimi verildi və indi Baş plan faktiki olaraq hazırlanıb. Bu-

rada avtobus nəqliyyatını metro nəqliyyatı ilə uzlaşdırmaq məsələləri dayanır. Biz son vaxtlar bir neçə metro stansiyasını istifadəyə verdik. Amma bu, kifayət deyil və mənim göstərişimlə yeni 10 metro stansiyası inşa ediləcək. Onların yerləri də seçildi və bu ildən başlayaraq artıq investisiyalar da qoyulacaq. Bununla bərabər, yeni yol infrastruktur layihələrini Bakı şəhərində icra etmək üçün artıq ilk 7-8 layihə seçildi. Beynəlxalq mütəxəssislər cəlb edildi. Biz hansı yollara üstünlük verməliyik. Bəzən yeni yol açılır, amma o, tıxacın azalmasına yox, artmasına gətirib çıxarır. Yeni, burada beynəlxalq təcrübə çox vacibdir və bu məsələ də mütləq öz həllini tapacaq.

Digər layihələr də icra edilir. Sadəcə olaraq, məlumat üçün deyim, məsələn, indi bizim avtomagistrallarda elektron tərəzilər quraşdırılır. Keçən il buna başlamışdıq, bu il də davam edəcək və bütün magistrallarda quraşdırılacaq. Çünki nə baş verir, yeni yol çəkilir, amma sonra bəzi iş adamları yük maşınlarını elə yükləyirlər ki, o, yolu dağıdır. Ona görə birinci elektron tərəzilər quraşdırıldıqdan sonra artıq buna son qoyuldu. Çünki böyük cərimələr tətbiq olunur. Artıq yük daşı-

yan şirkətlər özləri yüklərin çəkisini ölçürlər ki, cəriməyə məruz qalmasınlar".

AZCON meqa holdingi özünü doğruldacaqmı? Prezidentin gözləntilərinə nail olunacaqmı? Sualları cavablandıraraq müasir texnologiyalar sahəsində ekspert Osman Gündüzün fikrincə, AZCON nəinki nəqliyyat sektorunda, ümumiyyətlə ölkədə ən böyük qurum hesab oluna bilər: "Ölkənin ən böyük nəqliyyat və kommunikasiya təbii inhisarçıları bu meqa qurumda cəmləşib. Xatırladıram ki, Azərbaycan İnvestisiya Holdingin tərkibində olan nəqliyyat qurumları da AZCON tərkibinə qatılıb.

Prezident müsahibəsində nəqliyyat və kommunikasiya sektorunun vahid platformada - AZCON çatır altında birləşdirilməsinin çevik idarəetmə zərurəti, səmərəlilik və koordinasiya zərurətindən irəli gəldiyini vurğulayıb. Prezident çıxışında dövlət şirkətlərinin uzun illər tək-cə təbii inhisarçı kimi deyil, həm də zərərli işləyən qurumlar kimi fəaliyyət göstərməsi məsələsinə xüsusi diqqət çəkib. Düşünürəm ki, AZCON ideyası uğurlu olacaq. Dövlət şirkətlərinin idarəetməsinə də və bir çoxunun da maliyyə dayanıqlığında ciddi problemlər vardı. Subsidia üzərində "oturanlar" da çoxluq təşkil edir. Bu yeni yanaşma isə düşünürəm ki, ölkənin nəqliyyat və kommunikasiya sektorunda daha ciddi keyfiyyət dəyişikliklərinə gətirib çıxaracaq. İdarəetmədəki qüsurlar və qanun pozuntuları səngiyəcək".

O.Gündüz bildirir ki, ümumiyyətlə, bu addım ölkəmizin gələcəkdə həm iqtisadi gəlirlərini artırmaq, həm də nəqliyyat dəhlizlərinin kəşifində yerləşən ölkə olaraq siyasi mövqeyini gücləndirmək baxımından xüsusi önəm daşıyır:

"Nəqliyyat qurumları arasında koordinasiyanın zəifliyi sektorun tam potensialını ortaya qoymasına mane olurdu. Lakin yeni struktur bu çatışmazlıqları aradan qaldıraraq daha şəffaf, çevik və işlək mexanizmi yaradacaq. Hazırda bu sektorda əldə olunan gəlirlər UDM-in çox cüzi hissəsini təşkil edir. Güman ki, təmərküzləşmədən sonra bu rəqəmlər artacaq. AZCON-un yaradılması ilə dövlət sektorunda innovasiya və rəqəbatqabiliyyətlik yeni mərhələyə qədəm qoyacaq. Bu həm nəqliyyat və kommunikasiya sektorunun daha effektiv fəaliyyətini təmin edəcək, həm də Azərbaycanın tranzit qovşağı kimi strateji mövqeyini daha da möhkəmləndirəcək.

Eyni zamanda, Prezident İlham Əliyevin vurğuladığı kimi, bəzi dövlət şirkətlərinin sağlamaşdırılması, fikrimcə, onların gələcəkdə özəlləşdirilməsi üçün də zəmin yaradır. Çox güman ki, hökumət bəzi dövlət şirkətlərini sağlamaşdıraraq özəlləşdirməyə çıxarmaq niyyətindədir. "Aztelekom"un timsalında bunu müşahidə etmək olur ki, yeni yanaşmalar bu qurumun dayanıqlığını xeyli artırır. Güman ki yaxın gələcəkdə "Aztelekom"un pərakəndə internet satışı infrastrukturunu da özəlləşdirilməyə çıxarılaçaq.

Fikrimcə, yeni yanaşmalar, dövlət şirkətlərinin sağlamaşdırılaraq özəlləşdirilməyə çıxarılması diqqət cəlb edəndir, iqtisadiyyatın liberallaşdırılması və dövlət sektorunda səmərəliliyin artırılması istiqamətində mühüm addımdır. Sağlam və rəqabətədavamlı mühit yaradıldıqdan sonra bu şirkətlərin özəl sektora transferi onların daha da inkişaf etməsinə və ölkə iqtisadiyyatına əlavə töhfə verməsinə imkan yaradacaq".

□ **Dünya SAKİT,**
"Yeni Müsavat"

İranın Milli Təhlükəsizlik üzrə Ali Şurasının katibi Əli Əkbər Əhmədianın Güney Qafqaz səfəri bitib. Əhmədian son olaraq Ermənistanın Təhlükəsizlik Şurasının katibi Armen Qriqoryan və baş nazir Nikol Paşinyanla görüşüb.

İrəvana yola düşməzdən əvvəl isə o, Bakıda bir sıra görüşlər keçirib. Prezident İlham Əliyev tərəfindən qəbul edilib. Maraqlıdır ki, Prezidentlə görüşdə Əli Əkbər Əhmədian Azərbaycanın öz ərazilərini işğaldan azad etməsini, ərazi bütövlüyümüzün və suverenliyimizin tam bərpa olunmasını qeyd edərək, bu münasibətlə təbriklərini çatdırıb və bütün bunlara görə çox sevindiklərini vurğulayıb.

Təbii ki, İranın ali rəsmisinin bölgəmizə səfərində əsas hədəfin nə olduğunu yalnız qapalı müzakirələrin iştirakçıları bilir. Söhbət nədən gedir? Suriyadan, Trampın İrana hücum anonslarından, yoxsa?

Politoloq Elxan Şahinoğlu görə, Əhmədianın Azərbaycana və Ermənistanla səfərləri Prezident Məsud Pezeşkianın Cənubi Qafqazın iki ölkəsinə gözlənilən səfəri-nə hazırlıq məqsədi daşıyır.

Əliyevin İrana xəbərdarlığının gözlənilən effekti - bir səfərin gerçəkliyi...

Günay Ağamalı: "Cənab Prezidentin Tehranın mənfə r ritorikasına qarşı sərt mövqe nümayiş etdirməsi..."
Elşən Mustafayev: "İranı yaxın gələcəkdə çox ağır imtahan gözləyir"

təxribat törətmək planını ehtiyatda saxlayır.

İkincisi, yanvarda Rusiya və İran arasında strateji əməkdaşlıq sazişi imzalanacaq, bu da ABŞ tərəfindən sərt müqavimətlə qarşılanır. ABŞ-ın İran üzrə xüsusi nümayəndəsi Robert Malli bu prosesi pozmaq niyyətində olduqlarını bəyan edib. Buna görə də Baydenin ətrafında provokasiyalara təkən verən qüvvələrin olması istisna edilmir. Lakin Bayden hələ də İranın nüvə obyektlərinə zərbə vurmağı "böyük risk" hesab etdiyi üçün qərar qəbul etməyib. Bununla belə, Baydenin

formalaşdırılan "Müqavimət oxu" kiçik nüansları hesaba qatmasaq demək olar ki, yox olmaq həddinə çatdı. Bu rəsmi Tehranı olduqca mürəkkəb geosiyasi xaosla sürüklədi. Hal-hazırda molla rejimi həm öz hakimiyyətlərini qoruyub saxlamaq, həm də ölkə təhlükəsizliyini təmin etmək üçün ciddi səylə nüvə silahı əldə etmək istəyir. Belə olduğu təqdirdə İrana qarşı hərbi əməliyyatların başlanması daha da aktuallaşır. İran rəsmiləri baş verən proseslər fonunda narahatdır və daxili auditoriyanı sakitləşdirmək üçün ənənəvi hə-

dən, Ali Şuranın katibi bu məsələ ilə bağlı dini rəhbərin istəklərini Ermənistan rəhbərliyinə çatdırdı".

AMİP sədrinin beynəlxalq əlaqələr üzrə müavini Elşən Mustafayev bir sıra təhlilçilərdən fərqli olaraq, gələcək Tramp hakimiyyəti dövründə ABŞ və İran arasındakı münasibətlərdə gərginliklərin artacağını proqnozlaşdırır: "İranın Milli təhlükəsizlik üzrə Ali Şurasının sədri Əli Əkbər Əhmədianın Cənubi Qafqaz səfərinin bir neçə istiqamətdə rəsmi Tehranın narahat olmasından asılı olduğunu düşünürəm.

Türkiyə İlham Əliyevin qərarlı addımlarını dəstəkləyir

Fidan: "Azərbaycan və Ermənistanın sülh sazişi imzalamasını istəyirik"

Türkiyə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin bölgədə sülh istiqamətindəki qərarlı addımlarını dəstəkləyir. Bu fikirləri Türkiyənin xarici işlər naziri Hakan Fidan yerli və beynəlxalq media nümayəndələri üçün keçirilən brifinqdə deyib.

H.Fidan Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın da bu istiqamətdə müəyyən addımlar atdığını vurğulayıb:

"Sülh sazişi sənədinə imza atılması üçün yerdə qalan bir neçə bənd var ki, onların da tamamlanması lazımdır. Ümid edirik ki, 2025-ci ildə qalıcı sülhə nail olunacaq və firavan bir bölgə görəcəyik".

"Azərbaycan və Ermənistanın davamlı sülh sazişi imzalamasını istəyirik".

APA xəbər verir ki, bunu Türkiyənin xarici işlər naziri Hakan Fidan yerli və beynəlxalq media nümayəndələri üçün keçirilən brifinqdə deyib.

"Qarabağda işğalın başa çatması ilə bölgədə davamlı sülh, sabitlik və firavanlıq üçün tarixi fürsət pəncərəsi açılıb. Bu prosesdə biz Cənub Azərbaycanla çiyin-çiyinə hərəkət edirik", - XİN rəhbəri vurğulayıb.

Nazir bildirib ki, Türkiyənin boş xarici siyasət yürütmək şansı yoxdur: "Türk Dövlətləri Təşkilatı ilə əlaqələrimizi gücləndirəcəyik".

Məqsəd yalnızca budurmu?

Bu arada gələn xəbəre görə, Ağ Evin milli təhlükəsizlik müşaviri Ceyk Sallivan Prezident Co Baydenə ABŞ-ın İranın nüvə obyektlərinə mümkün hücum variantlarını təqdim edib. Bunu "Axios" üç məlumatlı mənbəyə istinadən yazıb (Axar.az).

Baydenin adı açıqlanmayan köməkçilərinə, o cümlədən Sallivana istinadən ABŞ mediası yazır ki, Suriyadan sonra bütün aspektlərdə zəifləyən İran nüvə hazırlığını sürətləndirə bilər və bu, onun nüvə obyektlərinə cavab tədbirləri üçün əlverişli imkan yaradır.

Həmçinin hücumun niyə 20 yanvar - Trampın andıçmə mərasiminə qədər - tarixinədək olması ilə bağlı iki versiya üzərində müzakirələr gedir: Birincisi, Bayden administrasiyası Trampın İrana dialoqa başlamaq niyyətində olduğunu öyrənib və yeni prezidentin mümkün diplomatik səylərini çətinləşdirmək üçün İrana zərbə endirmək və ya ciddi

prezidentlik müddətinin qalan günlərində fəvqəladə hadisələrin baş verməsi istisna edilmir.

Bes Suriyadan vurulub çıxarılan, Türkiyə amili ilə həsablamaqlı olan qonşu İran Azərbaycan və Ermənistanla konkret nə istəyir? Tehranın tələsinin əsas səbəbi nədir? Əhmədianın səfərinin Bakı-Tehran münasibətlərinə müsbət təsiri mümkündürmü? Region səfərinin Azərbaycandan başlanmasının hansısa anlamı varmı?

Milli Məclisin deputatı, Ana Vətən Partiyasının sədr müavini Günay Ağamalı hesab edir ki, Azərbaycan Prezidentinin yanvarın 7-də yerli telekanallara verdiyi müsbət mesajda İranla bağlı səsləndirdiyi fikirlər cənub qonşumuzu geri addım atmağa məcbur edib: "Geridə qoyduğumuz 2024-cü il cənub qonşumuz İran üçün bütün aspektlərdə uğursuzluqlarla yadda qaldı. Xüsusilə, Yaxın Şərqdə uzun müddətdir milliyatlarla dollar xərclənilərək

dəf dəyişdirmək siyasəti həyata keçirirlər. Bu mənada dini liderin Ərdəbil vilayəti üzrə nümayəndəsinin Azərbaycan və Türkiyə əleyhinə fikirlər səsləndirməsi bunun bariz nümunəsidir. Cənab Prezident İlham Əliyevin yerli televiziya kanallarına verdiyi müsahibə zamanı İranın mənfə r ritorikasına qarşı sərt mövqe nümayiş etdirməsi hesab edirəm ki, fars rejiminin geri addım atmasına səbəb oldu. İranın Milli Təhlükəsizlik üzrə Ali Şurasının katibi Əli Əkbər Əhmədianın ölkəmizə səfər etməsi Tehranın çətin vəziyyətdə olduğunu təsdiq edir. Onlar tədricən başa düşür ki, Azərbaycanla münasibətləri yaxşıya doğru inkişaf etdirmək lazımdır. Ermənistanla edilən səfər isə, fikrimcə fərqli motivlərdən qaynaqlanır. Rəsmi İrəvanın Qərblə yaxınlaşması İranın maraqlarına uyğun deyil, bunu biruzə verməyə də özlərinə təhdid olaraq qiymətləndirirlər. Məhz bu səbəb-

Suriya hadisələrindən sonra regionda nüfuzunun düşməsi, proseslərə əvvəlki kimi təsir etmək imkanının məhdudlaşması İranı ən azı qonşuları ilə münasibətləri bir də yoxlamağa məcbur edib. Ərdəbil-də İran mollasının Azərbaycan və Türkiyəyə təhqirlərindən sonra bu hadisəyə hər hansı hüquqi qiymətin verilməməsi iki ölkə arasında onsuz da bir çox məqamlar üzrə soyuq olan münasibətlərə bir az da əlavə təsir etdi.

Normalda Azərbaycan Prezidenti bu səviyyəli məmurları adətən özü qəbul etmir. Amma belə bir görüş baş tutubsa, deməli, çox vacib məsələlərlə bağlı məlumatlar gətirdiyi üçün prezidentlə görüş xahiş olunub. Prezidentin mətbuat nümayəndələri ilə görüşdə İranla bağlı verdiyi açıqlamalar, Azərbaycan və Ermənistan arasında olan münasibətlərdən dolayı İranın indiyə kimi tutduğu mövqeyə verdiyi qiymət, ali dini rəhbərin təyin etdiyi mollaın Azərbaycanı təhqir etməsin-

də məsuliyyəti də məhz ali dini liderin daşdığı fikirləri, görünür ki, İran rəhbərliyini çox narahat edib. Onsuz da son hadisələrlə bağlı İran rəhbərliyindən sızdırılır ki, baş verənlər prezident Pezeşkian komandasının yox, dini rəhbərə yaxın olanların işidir. O səbəbdən, çox güman ki, bu səfərdə İran daxili-də baş verənlərin görünməyən tərəfləri barədə məlumatlar verməklə bir növ özlərini siqortalamağa hesablanıb. Çünki dediyim kimi, İranı yaxın gələcəkdə çox ağır imtahan gözləyir. Hazırda dünyada gedən proseslər o səviyyədədir ki, elə vəziyyət yaranır ki, İranı nə Rusiya, nə də Çin müdafiə etsin. Çünki Çin gələcəkdə özünə qarşı olacaq planların mahiyyətindən xəbərdardır və bu planların işə düşməməsi üçün bütün istiqamətlərdə iş görməyə çalışır. Rusiya isə düşdüyü bataqlıqdan çıxmaq üçün müxtəlif yollar axtarışındadır. O səbəbdən İra-

nın narahatçılığının əsası var. Bəzilərindən Tramp hakimiyyətinin İrana qarşı daha loyal siyasət yürüdəcəyi ilə bağlı fikirlərini bölüşürəm. Hesab edirəm ki, Tramp hakimiyyəti dövründə ABŞ-İran münasibətlərində indikindən daha çox gərginliklər olacaq və bu gərginlik rəsmi Vaşinqtonun hərəkətililiyini artıracaq. Dediym kimi ilk məqsəd İranı müdafiə edəcək qüvvələrin loyallaşdırılmasıdır və bu istiqamətdə işlər davam edir. O səbəbdən düşünürəm ki, yaxın 10 gün ərzində Bayden hakimiyyəti İranla bağlı radikal addımlar atsın. Əslində belə bir addımın atılması Trampın işinə daha çox yarayar. Çünki belə olan halda problemi başlanın Bayden komandasının olduğu üzə olacaq. Amma bundan maksimum şəkildə Tramp hakimiyyəti yararlanmaq məqsədilə planlarını həyata keçirəcək".

□ **Cavanşir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

İrəvan üçün oyun bitdi - Trampın seçimi Bakıdır

Prezident Ağ Evin yeni rəhbəri dönəmində Azərbaycan-ABŞ münasibətlərinin strateji tərəfdaşlıq səviyyəsinə qalxacağını istisna etməyib, Amerika kəşfiyyatına bağlı mərkəz də Vaşinqtonun Bakıya "stavka" edəcəyini proqnozlaşdırıb; Ermənistan sülh prosesində nala-mıxa vurmağı yığışdırmasa...

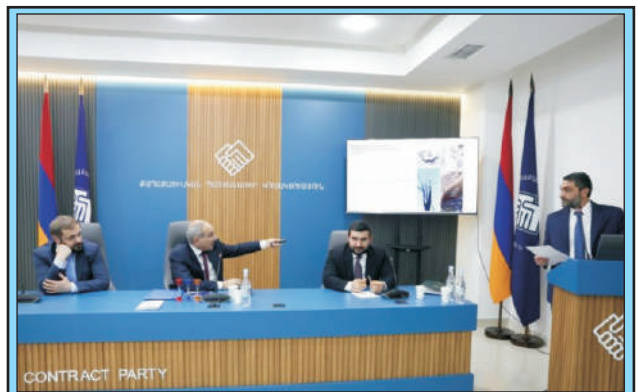
Bakı ilə İrəvan arasında sülh müqaviləsinin taleyinə böyük ehtimalla məhz bu il ərzində aydınlıq gələcəkdir. Daha doğrusu, hər şey Ermənistan tərəfinin məsələyə nə dərəcədə ciddi yanaşacağından asılı olacaqdır. Çünki Azərbaycanın bu xüsusda edəcəyi heç nə qalmayıb. Ortam tam bəlli və aydın. "Top" çoxdan Ermənistanın meydanında. Təəssüf ki, təzə ildə də İrəvan rəsmilərinin pozitiv yanaşmasını görmürük. Hələ də "göylərdə süzür", söz oynatmaqla məşğuldurlar. "Sülh müqaviləsinin razılaşdırılmaması iki maddəsi üzrə biz təkliflər irəli sürmüşük və Azərbaycan tərəfinin müsbət cavabı olduğu təqdirdə müqaviləni imzalamağa hazırıq".

Ermənistan baş naziri Nikol Paşinyan Prezident İlham Əliyevin 7 yanvar tarixli müşahidəsi ilə bağlı danışarkən

qaviləsində sonra? Yada salaq ki, yanvarın 7-də verdiyi müsahibədə prezident Əliyev Paşinyanın özünü "sülh gö-

yan Bakının sülh sənədi ilə bağlı iki tələbdən birini rədd edən açıqlama verib. Bildirib ki, Avropa Birliyinin Ermənistanı missiyası bitməyəcək. "Nə qədər ki, Ermənistanın delimitasiya edilmiş sərhədi yoxdur, nə qədər ki, atəşkəs rejimi pozulur, Ermənistan AB-nin mülki missiyasına ehtiyac qalacaq", - Mirzoyan riyakarcasına vurğulayıb. Delimitasiya isə uzun prosesdir. Belə çıxır, o bitənədək sülh müqaviləsi olmayacaqdır.

Yeri gəlmişkən, bu günlərdə ABŞ-ın "beyin mərkəzləri"ndən olan "Stratfor"-un analitikləri 2025-ci il üçün hazırladıkları təhlildə Trampın Cənubi Qafqazda İrəvana deyil, Bakıya "stavka" edəcəyini qeyd ediblər. Məlum müsahibədə isə İlham Əliyev məhz Tramp dönəmində Azərbaycan-ABŞ münasibətlərinin strateji tərəfdaşlıq səviyyəsinə qalxacağını istisna etməyib. Sülh sənədi ilə bağlı 2025-dəki nikbin gözləntilər əsaslıdır mı? İkinci yan-

Paşinyanın gözü önündə əlbəyaxa oldular

Ermənistanın hakim "Vətəndaş müqaviləsi" partiyasının iclası zamanı deputat Hayk Sarkisyanla Tavuş vilayətinin qubernatoru Hayk Qalumyan arasında dava düşüb. Bu barədə Ermənistan KİV məlumat yayıb. Onlar Paşinyanın qarşısında mübahisə edib.

Məlumatla görə, baş nazir Nikol Paşinyanın iştirakı ilə baş verən insidentə Sarkisyanın regionda qanunsuz meşələrin qırılması ilə bağlı "kəskin çıxışı" səbəb olub, bundan sonra deputatla qubernator arasında təhqirlər səsləndirilib. Mübahisə sonradan əlbəyaxa davaya çevrilib. Bu zaman Paşinyan iclası tərk edib.

Ermənistan seçim qarşısındadır - Overçuk

Ermənistanın Avropa İttifaqına (Aİ) daxil olması ölkənin Avrasiya İqtisadi İttifaqına (Aİİ) üzvlüyü ilə bir araya sığmır. Musavat.com bildirir ki, bunu Rusiya Baş nazirinin müavini Aleksey Overçuk deyib.

"Aİİ və Aİ bir araya sığmır. Hər iki ittifaq gömrük sərhədlərinin olmamasını və malların, xidmətlərin, kapitalın və işçi qüvvəsinin sərbəst hərəkətini nəzərdə tutur", - o bildirib. Overçukun sözlərinə görə, bu iki birliyin nə vaxtsa yaxınlaşacağını təsəvvür etmək mümkün deyil: "Ona görə də Ermənistan hazırda müzakirəsi gedən "Avropa İttifaqına qoşulma prosesinin başlanması haqqında" qanun layihəsi bu ölkəni seçim qarşısında qoyur". Baş nazirin müavini qeyd edib ki, Ermənistan Aİİ ilə münasibətlər məhdudlaşdırlarsa, bir tərəfdən enerji və ərzaq qiymətləri qalxacaq, digər tərəfdən isə yerli malların ixracı 70-80% azalacaq. "Beləliklə, sadəcə insanlar öz gəlirlərini, iş yerlərini itirəcək, tələbat mallarına daha çox pul ödəyəcəklər. Bunun müqabilində Ermənistan əhəlinin azalması ilə üzləşəcək. İndi getdikcə aydınlaşır ki, Aİİ-yə üzvlük imtiyazdır", - Aİ-yə üzvlüyü "Titanik" gəmisinə bilet almaqla müqayisə edən Overçuk vurğulayıb.

belə deyib. Xatırladaq ki, ötən il dekabrın 18-də İlham Əliyev rusiyalı jurnalist D.Kiselyova müsahibəsində 17 maddədən ibarət sülh sənədinin yalnız iki bəndinin razılaşdırıldığını söyləmişdi.

Bunlar: 1. Tərəflərin bir-birinə qarşı beynəlxalq iddialardan imtinası. 2.Üçüncü ölkələrin nümayəndələrinin sərhəddə yerləşdirilməməsi: Avropa Birliyinin (AB) müşahidə missiyasının fəaliyyətinin dayandırılması.

Əlavə olaraq, Prezident Azərbaycanın 2 şərtini bəyan etmişdi: 1. Ermənistan konstitusiyası dəyişməlidir - torpaq iddiası. 2. İrəvan ATƏT-in Minsk Qrupunun (MQ) ləğvinə razılıq verməlidir. Söz düşmüşkən, yanvarın 9-da "facebook"-da etdiyi paylaşımnda Paşinyan MQ-nin buraxılmasını yenə də mümkün sayıb, lakin sülh müqaviləsindən sonra. Niyə indi yox, sülh mü-

yərçini" kimi apardığını bildirib, sülh sənədi ilə bağlı Azərbaycanın tələb-şərtlərinin dəyişməz qaldığına bir daha diqqət çəkmişdi. Həmçinin bildirmişdi ki, Ermənistan sülh müqaviləsi lazım deyilsə, Azərbaycana da gerek deyil.

Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin mətbuat katibi Ayxan Hacızadə isə Paşinyana cavabında deyib ki, Ermənistan sülhdə maraqlıdırsa, ərazi iddialarından əl çəkməlidir. Qeyd edib ki, Ermənistanın "sülhsevər narrativini" regionda davamlı sülh və sabitliyin qurulmasının ən mühüm sütununu - dövlətlərin ərazi bütövlüyünə və suverenliyinə hörmət edilməsini gözərdi: "Baş nazir Nikol Paşinyan, qoy sizin əməlləriniz sözədən daha çox danışsın". Yeni yenə söz oyunu...

Maraqlıdır ki, Paşinyanın açıqlaması ilə eyni gündə xarici işlər naziri Ararat Mirzo-

Axı Azərbaycanın Gürcüstanla sərhədi də tam delimitasiya edilməyib, amma iki ölkənin sərhədində heç bir xarici qüvvə yoxdur, olmayıb. Belə olan surətdə Paşinyan Bakıdan hansı cavabı gözləyir, əgər onun naziri razılaşdırılmamış iki bənddən birinə bu cür qeyri-ciddi yanaşırsa?

Hərgah nikbin fikirdə olanlar da var. Məsələn, Real Partiyasının sədri Natiq Cəfərli sülh müqaviləsinin ABŞ-ın yeni seçilmiş prezidenti Donald Trampın dəstəyi ilə, bu il imzalanacağını söyləyib: "Düşünürəm ki, sülh müqaviləsinin imzalanması çox yaxındır. Müqavilə və ya ən azı çərçivə sazişi Trampın dəstəyi və ya ABŞ-nin moderatorluğu ilə bu il imzalanacaq. Yeni Tramp israr etsə, "yox" deyilməyəcək. Hətta çox güman ki, Türkiyə-Ermənistan əlaqələrinin normallaşmasına dair sənəd də eyni gündə imzalanacaq".

dan, Paşinyan "razılaşdırılmamış iki maddə üzrə təkliflər vermişik və Bakıdan cavab gözləyirik" deyərək nəyi nəzərdə tutur?

Deputat Ceyhun Məmmədovun "Yeni Müsavat"a bildirdiyinə görə, Azərbaycanın ABŞ-la münasibətləri hər zaman yaxşı olub. "Cənab prezident bu münasibətlərin inkişafda olduğunu həmişə qeyd edib. Bizim NATO çərçivəsində ABŞ-la əməkdaşlığımız, təhlükəsizlik və enerji sahəsində əlaqələr, sülhməramlı kontingentdə iştirakımız, beynəlxalq terrorizmə qarşı birgə mübarizədə rolumuz olub. ABŞ bu amilləri hər zaman bəyan edib. Lakin Bayden prezident olduğu dövrdə qərəzli və ədalətsiz yanaşma ilə qarşılaşdıq, bu iqtidar Ermənistanın haqsız mövqeyini müdafiə etdi. Bununla belə, cənab prezident qeyd etdi ki, ABŞ-nin yeni rəhbərliyi ilə əməkdaşlığımız olacaq. Doğ-

rusu, hazırda Ermənistan hökuməti də Tramp administrasiyası ilə əməkdaşlığa səy göstərir. Amma nəzərə alsaq ki, Trampın ilk prezidentliyi dönəmində də Azərbaycanla yaxşı əlaqələr olub. Həmçinin, Trampın Türkiyə rəhbərliyi ilə də sıx münasibətləri diqqətdən qaçıрмаq olmaz", - deyə deputat belə şərh edib.

C.Məmmədov hesab edir ki, bu məqamları nəzərə alsaq, sülh müqaviləsinin imzalanmasında Ağ Evin yeni rəhbərliyinin dəstəyi olacağı gözləntisi var: "Bayden hakimiyyəti sülh sənədinin imzalanması üçün dəstək olmadı, Ermənistanın tərəfini saxladı. O baxımdan, ABŞ-nin yeni administrasiyasından sülh prosesinə əhəmiyyətli töhfə gözləyirik. Bayden komandası çox çalışdı ki, Azərbaycan yaxınçıq sülhə imza atsın, lakin onların istəyi alınmadı. Beləliklə, cənab prezidentin yerli mediaya müsahibəsində də səsləndirdiyi fikirlərə diqqət

yetirsək, sülh prosesi ilə bağlı irəliləyişlər böyük ümidlər olduğunu söyləyə bilərik".

Siyasi ekspert Məhəmməd Əsədullazadənin sözlərinə görə, Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh müqaviləsinin 17 bəndindən əlavə, şərtlər var: "Prezident İlham Əliyev yeni şərtlərlə çıxış etdi. Çünki Ermənistan silahlanırsa və konstitusiyasında dəyişiklik etmir. Zəngəzur dəhlizinin açılmasında da tərəddüd edir. Ermənistan fəşizmə yoxdursa, silahlanma nəyə lazımdır!? Ermənistan deyir ki, iki təklif göndərmişik, Azərbaycan razılaşsa sülh bağlamağa hazır olduğunu elan edir. Ermənistanın bu kimi şərtləri rəsmi Bakının əlavə şərtlərlə çıxış etməsinə gətirib çıxarır. Bu il sülh müqaviləsinin bağlanması üzrə danışıqlar da irəliləyişlər mümkün görünür. Ermənistan rəhbərliyi prosesi tormozlayır".

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Əgər başçı qulunc olsa...

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Uca millətimizin ipinin üstünə odun yığmaq mümkün deyil. Lerikdə gənc icra başçısı əhali ilə görüş keçirilən otaqda 2 ədəd elektrik qızdırıcı işlədib, aləm deyib bir-birinə. Gah deyirlər xalq soyuqdan donur, meşədə ağac qalmayıb, bu işə özünü isti saxlayır. Gah yazırlar niyə ora qaz xətti çəkilməyibdir.

Sanki başçı xəstələnib sələcəm, meningit, kovid, pnevmovirus, ebola, nə bilim, iraq-iraq, vəba və vərəm olsa xalqa bunun hansısa xeyri dəyəcəkdir. Məsələn, bizim rayonda başçı asqıranda hamımız grip olur, çünki xalqla icra hakimiyyəti arasında o qədər sıcaq əlaqə yaranıbdır. Əminəm Lerikdə də belədir.

Bunu xüsusi vurğulayıram. Çünki ağılınız başqa peşələrə getməsin, icra hakimləri xalqa ən çox, bəzi mənbələrə görə, şah damarından da yaxın administrativ orqandır, onların yoluxucu xəstəliyə tutulması məhz xalqın zərərinədir. Ona görə də polis rəisi, prokuror, JEK müdiri, rayon təhsil şöbəsinin müdiri, rayon xəstəxanasının baş həkimi, hərbi komissar, AYB rayon şöbəsinin sədri və sairə yoldaşların otağında, görüş yerlərində hansı temperatur var, heç vecimizə deyil. Əsas başçıdır.

Baş demişkən, problemə elmi yanaşma vacibdir. Siz insanda ən çox enerji işlədən orqan hansıdır, bilirsinizmi? Yox, ora deyil... Beyindir. Dünya alimlərinin rəyinə görə insan beyni orqanizmin kalorisinin, enerjisinin gündə ən azı 25 faizini işlədir. Halbuki, bədəndə çəkisi cəmi 2 faizdir!

Daha aydın olsun deyə misalla yazıram: əgər 4 şiş kabab yesən bunun azı 1 şiş beyinə gedir. Ən maraqlısı odur ki, beyin həтта işləməyəndə belə bədənin 10 faiz enerjisini yeyirmiş! Yəni, heç zad fikirləşmədən otur, tavana bax, 10 faiz gedir. (Dövlət qulluqçularımızın əsas məşğul olduqları iş budur).

Niyə bunu yazıram? Əlbəttə, adından göründüyü kimi, icra başçısı başdadır! Deməli ən çox enerji itkisinə də onlar məruz qalır. AMEA Baş-ayaq Araşdırmaları Mərkəzinin (BAAM) analizləri vardır, əgər bir orta statistik adam heç zad fikirləşməyəndə 10 faiz enerji yandırarsa, icra başçıları belə vəcd, nirvana durumunda 70, bəzən həтта 80-85 faiz kalori sərf edə bilmiş! İnanılmazdır. Ancaq inanmağa məcbur - alimlərimiz hesablayıb.

Kalori çox işlədəndə isə insan üşüyür. Ona görə icra hakimləri daim elektrik enerjisinin himayəsində olmağa məhkumdur. Bir növ, kriptoalyuta mayninqi stansiyası kimi varlıqdırlar.

Həmçinin, yuxarıda yazdığım kimi, başçı qulunc olsa, guya bizə xeyri var? Dahi klassikimiz demişkən, qulunc adamı mütləq ovuşdurmaq və o işə də məhrəm adam lazımdır, gerek hansısa məşədinin 9 yaşlı qızı Sonanı siğə eləsin və sairə.

Mövzu elmə yönəlmişkən, akademik, AMEA sabiq prezidenti Akif Əlizadənin Ətağının cəddi haqda açıqlamasından bəzi hissələri çap edib nöqtə qoyuram: "Mən özüm həyatımda onun cəddini hiss etmişəm. Bir dəfə Yuqoslaviyaya ezamiyyətə getmişdim. Belqradada bir həftə gəzdim. Elə oldu ki, bütün pullarımı xərclədim. Səhər uçmalıyam, cibimdə bir çəpik də qalmayıb. Amma fikirləşdim, eybi yox, hoteldə səhər yeməyini yeyəndən sonra onsuz Moskvaya uçasıyıq. Orada xərcləməyə rublum var idi. Səhər oyandıq, gördük dumandan göz-gözü görmür. Aeroporta geldik, dedilər ki, uçuş təxirə salınıb. Başladım, Mir Mövsüm Ağanın cəddinə yalvarmağa. Özüm də susamışam. Hə, dua edirəm. Bir də gördüm, bir gün çıxdı... Gözlərim yaşardı. Dedilər samalyot gəlir, sevinc doldu ürəyimə. Olub, çox olub. Əşşi, birini də danışacam. Burda direktor olduğum vaxtlardır, Amerikaya səfərim var. Sabah Amerikaya uçmalıyam. Pırşığıda bağda hovuz düzəlmişəm. Hovuza düşmək üçün usta deyib nerjoveyka pilləkən lazımdır. Bir aydır axtarıram. Hara özümü vururam, tapa bilmirəm. Usta da tələsdirdir, narahatam ki, işim qalacaq. Şofərə dedim, sür Sabunçuya, orda bir təsərrüfat mağazası var, ora baxaq. Seyid, təsərrüfat mağazasına çatır-çatmaz gördüm orda dörd dənə mən istəyən nerj. Dördü də bir-birinin yanında qoyulub, gəl apar... Cəddin çağırırdım! Kömək elədi. Al-dim apardım, ustaya verdim, mən gəlincə Amerikadan, düzəltdi qoydu yerinə..." (Bu fısıqırıq intervü APA-da çıxmışdır).

Ey yerin-göyün, kəndli və icra başçıların Tanrısı, akademiklərimizi nerjaveyka üzünə həsrət qoyma, ilahi, amin, yazdı Zamin.

Təzə il girər-girməz Ermənistan rəhbərliyi sülh hoq-qabazlığına davam qərarı verib. Xarici işlər naziri Ararat Mirzoyanın son açıqlamaları bunun növbəti bariz təsdiqi sayıla bilər.

Ermənistan XİN başçısı 2025-ci ildə keçirdiyi ilk mətbuat konfransında həyasızcasına iddia edib ki, "Azərbaycan tərəfinin qərbi azərbaycanlılarla bağlı bəyanatları Azərbaycanın Ermənistanı ərazi iddialarının sübutudur". Erməni nazir həmçinin belə bir məsələnin danışılmasının gündəmində olmadığını da söyləyib.

İndi gəl bunların qonşu Azərbaycan və Türkiyə ilə barışıq bəyanatlarının səmimiyyətinə inan.

Qeyd edək ki, yanvarın 7-də yerli telekanallara müsahibəsində Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev bu məsələ barədə də ətraflı danışmış. Bir daha vurğulayıb ki, azərbaycanlıların qayıdış məsələsinin Ermənistanın ərazi bütövlüyü və suverenliyi məsələsinə aidiyyəti yoxdur. Rəsmi İrəvan sadəcə soydaşlarımızın öz dedə-baba torpaqlarında normal və təhlükəsiz yaşaması və fəaliyyətinə şərait yaratmalı, dövlət səviyyəsində zəmanət verməlidir - nəyi ki, beynəlxalq hüquq, təməl insan haqları və Ermənistanın qoşulduğu konvensiyalar tələb edir. Bundan artıq və aydın nə deyilməlidir? Bütün bunların üstündən Mirzoyanın yuxarıdakı açıqlaması yersiz və qərəzli olmaqla bərabər, açıq-aşkar aranı süni şəkildə qatmaq, Azərbaycandan "xoxan" düzəltmək, sülh sənədini uzatmaq cəhdindən başqa bir şey deyil.

Sual: necə olur, separatçı ermənilərin Qarabağa qayıdışı Azərbaycana ərazi iddiası sayılır, heç vaxt separatizmlə məşğul olmamış azərbaycanlıların öz tarixi yurd yerlərinə dönüşü isə ərazi iddiası hesab olunur?

Bu azmış kimi, Mirzoyan üstəlik, görünməmiş sirtqlıqla bəyan edib ki, "Qarabağdan gedən ermənilərdən fərqli olaraq azərbaycanlılar kifayət qədər sivil şəkildə Ermənistanı tərk ediblər". Onun iddiasına görə, guya "100-ə yaxın azərbaycanlı həmin vaxt mənzillərini satıb, 160 mindən çoxu isə həтта Ermənistan hökumətindən təminat alıb".

Amma burdan-bura o, keçmiş prezident Levon Ter-Petrosyanın 1993-cü ildə söylədiyi irqçi və faşist mahiyyətli fikirlərini unudur. Əlbəttə ki, Ermənistanın azərbaycanlılara təminat ödə-

Erməni nazirdən həyasız iddia: azərbaycanlıların qayıdışı ərazi iddiasıdır...

Hikmət Babaoğlu: "Qərbi Azərbaycana qayıdış siyasi yox, hüquqi məqsəddir"

məsi haqda sözləri cəfəngiyyatdır. Qarabağdan gedən ermənilər isə dünyanın gözü qarşısında, öz xoşlarına böl-ləb olunursa, deməli, baş nazir baş nazir statusunda qəbul edilməsidir, sadəcə 1987-1991-ci illərdə Ermənistan etnik təmizləmə siyasətinə məruz qalmış Azərbaycanlıların hüquqi problemlərinin, təhlükəsizlik problemlərinin təmin olunması məsələsi müzakirə olunacaq. Yeni burada heç bir separatçılıq, heç bir ərazi iddiası yoxdur. Sadəcə qərbi azərbaycanlıların öz tarixi torpaqlarına qayıdışı ilə bağlı Ermənistanda bir fobiya var, ona görə də baş nazirlərinin tutmuş digər bütün siyasətçilərə qədər bu mövzunu istismar edirlər və Azərbaycanın ərazi iddiası kimi təqdim etməyə çalışırlar. Məsələ bu qədər sadədir və Paşinyan mütləq buna reaksiya verməlidir. Əgər Paşinyan Ermənistan və Azərbaycanla uzun müddətli etibarlı sülhdən, demokrat siyasətçi olduğundan danışarsa qoy bütün dünyaya sübut eləsin ki, doğrudan da ondan əvvəlki Ermənistan siyasətçilərindən daha demokratdır. Demokratiyanın əsas fəlsəfəsi isə birgə yaşayışdır, haqdır, hüquqdur, azadlıqlardır, fərqliliklərdir. Qərbi azərbaycanlılar da

hansı bir siyasi məqsədi ol-saydı, icma başqa cür davranardı. Əgər Ermənistanın baş naziri ilə dialoq, görüş tə-ləb olunursa, deməli, baş nazir baş nazir statusunda qəbul edilməsidir, sadəcə 1987-1991-ci illərdə Ermənistan etnik təmizləmə siyasətinə məruz qalmış Azərbaycanlıların hüquqi problemlərinin, təhlükəsizlik problemlərinin təmin olunması məsələsi müzakirə olunacaq. Yeni burada heç bir separatçılıq, heç bir ərazi iddiası yoxdur. Sadəcə qərbi azərbaycanlıların öz tarixi torpaqlarına qayıdışı ilə bağlı Ermənistanda bir fobiya var, ona görə də baş nazirlərinin tutmuş digər bütün siyasətçilərə qədər bu mövzunu istismar edirlər və Azərbaycanın ərazi iddiası kimi təqdim etməyə çalışırlar. Məsələ bu qədər sadədir və Paşinyan mütləq buna reaksiya verməlidir. Əgər Paşinyan Ermənistan və Azərbaycanla uzun müddətli etibarlı sülhdən, demokrat siyasətçi olduğundan danışarsa qoy bütün dünyaya sübut eləsin ki, doğrudan da ondan əvvəlki Ermənistan siyasətçilərindən daha demokratdır. Demokratiyanın əsas fəlsəfəsi isə birgə yaşayışdır, haqdır, hüquqdur, azadlıqlardır, fərqliliklərdir. Qərbi azərbaycanlılar da

öz torpaqlarına qayıdarkən bu fərqlilikləri daşıyaçaqlar. Daha doğrusu tarixən yaratdıqları bu fərqliliyə yenidən sahib çıxacaqlar".

Hikmət Babaoğlunun sözlərinə görə, sadəcə bir şeyi unutmaq lazım deyil ki, "Ararat respublikası" yarananda da Ermənistan Sovet Sosialist Respublikası yarananda da qərbi azərbaycanlılar hər iki mərhələdə bu ölkənin qurucu ünsürü olublar. Dövlətçilik əmələ gəlməsi prosesində, onun formalaşmasında iştirak ediblər, əmək imkanlarından o dövlətə vergi veriblər, dövlətin mədəni, ictimai, siyasi, mətbu, mədəni həyatında iştirak ediblər. Bunu danmaq olmaz: "Elə ən son etiraf da Ararat Mirzoyanın etirafıdır. Mirzoyan deyir ki, 1987-1991-ci illərdə 160 mindən çox azərbaycanlıya kompensasiya verilib, 12 min azərbaycanlı isə Azərbaycanda yaşayan ermənilərlə evlərini mübadilə ediblər. Mirzoyan təhrif olunmuş formada olsa belə, azərbaycanlıların Ermənistandan çıxarıldığını etiraf etmiş olur. Deməli, onların geri qayıdışı da beynəlxalq hüququn və Ermənistanın bir gerçəkliyinə çevrilməlidir".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
 "Yeni Müsavat"

ABŞ qanunvericiləri "Gürcü Arzusu" hökumətinin tanınmasını qadağan edən qanun layihəsini təqdim etməyə hazırlaşırlar. Bu addım rusiyayönlü milyarder və hakim partiyanın qurucusu Bidzina İvanişvilinin ABŞ tərəfindən sanksiyalara məruz qalmasından cəmi iki həftə sonra atılır. Qərb siyasətçiləri bu sanksiyaların Gürcüstanda demokratiyanın zəiflədilməsi və ölkənin Rusiyaya meyillənməsi ilə bağlı olduğunu vurğulayırlar.

Yanvarın 8-də ABŞ-ın "Fox News" telekanalı məlumat yayıb ki, Konqresin hər iki palatası tərəfindən dəstəklənən bu qanun layihəsi gün ərzində Nümayəndələr

partiyalı qanunvericilik orqanı formalaşdırıb və yeni prezident seçib.

"Gürcü hökuməti xalqın tələblərinə və dinc etirazlara zorakılıqla cavab verir. Biz

dan önəmlidir. Gürcüstanda təzyiqlərin artırılması Qərbin Ermənistandakı dayaqlarını da sarsıdacaq. Hətta deyirdim ki, İrəvandakı SO-ROS-çuların da əl-qolu bir xeyli bağlana bilər. Bayden hakimiyyətindən fərqli olaraq Tramp administrasiyası Güney Qafqazdakı oyunlarını iqtisadi müstəvidə inkişaf etdirməkdə maraqlıdır. Çox güman ki, Donald Tramp da

utanmadan "demokratiya yayıncı" deyirdi. Gürcüstanda baş vermiş seçkilər bütün dünyanın gözü qarşısında baş verdi. Xalqın iradəsi ilə Rusiyapərəst "Gürcü Arzusu" qalib gəldi. Gürcülər məqsədli şəkildə Rusiyayı seçdilər. 2 aydır Gürcüstanda mitinqlər dayanmır. Ancaq görürsünüz ki, sadəcə vətəndaşlar, yüz minlərlə şəxs Qərbin keçirdiyi mitinqə dəstək ver-

AŞPA Gürcüstanda faktaraşdırıcı missiya göndərəcək

Avropa Şurası Parlament Assambleyası tərəfindən davam edən monitoring proseduru çərçivəsində həmməruzəçilər Klod Kern (Fransa, "Liberal Demokratlar Alyansı") və Edit Estrella (Portuqaliya, "Sosial Demokrat Partiyası") faktaraşdırıcı missiya üzrə 14-16 yanvar tarixlərində Gürcüstanda səfər edəcəklər.

APA-nın Tbilisi müxbiri xəbər verir ki, bi barədə Avropa Şurası Parlament Assambleyasının saytında dərc olunmuş press-relizdə deyilir.

"Səfərin məqsədi xüsusilə də oktyabr seçkilərindən sonra yaranmış siyasi böhran və AI-yə üzvlük danışıqlarının dayandırılması fonunda Gürcüstanın Avropa Şurasının üzvü kimi üzərinə götürdüyü öhdəliklərin yerinə yetirməsini qiymətləndirməkdir. Səfər zamanı həmməruzəçilər bütün əsas siyasi partiyaların rəhbərliyi, müvafiq dövlət rəsmiləri və institutları, həmçinin vətəndaş cəmiyyəti ilə görüşəcəklər. Bu, müntəzəm monitoring səfəridir və həmməruzəçilərin görüşdüyü həmsöhbətlərin legitimliyinin və ya fikirlərinin siyasi təsdiqi kimi qəbul edilməməlidir" - deyir press-relizdə bildirilir.

Məlumat əsasən, həmməruzəçilər həbsləri və ittihamları narahatlıq doğuran bəzi nümayişçilərə baş çəkməyi planlaşdırır.

üzərdir. Gürcüstanın Qərbə inteqrasiyasına 2024-cü ildən etibarən son verilmişdir. Qərb üçün Gürcüstandakı 20 illik qazanımın, siyasi-iqtisadi maraqların itirilməsindən söhbət gedir. Qərb bu görə hadisələrə bu qədər həssas yanaşır. Təsəffü deyil ki, ABŞ dövlət katibi Blinken bu yaxınlarda Parisdə mətbuat konfransında deyib ki, AI-dən və demokratiya prinsiplərindən uzaqlaşan Gürcüstanla bağlı ABŞ, Fransa və digər Qərb dövlətləri ümumi məqsədlər güdür.

ABŞ qanunvericiləri tərəfindən "Gürcü Arzusu" hökumətinin tanınmasını qadağan edən qanun layihəsinin qəbulu ehtimalı var, çünki bu, sadəcə Demokratların ideyası deyil. Yeni, ikipartiyalı (bipartisan) layihə olaraq qanun layihəsi hər iki əsas partiya, o cümlədən 20 yanvardan ABŞ-da Prezidentlik məqamını da tutacaq Respublikaçılar tərəfindən dəstəklənir. Bu, təbii olaraq, ABŞ-ın başqa bir dövlətin daxili işlərinə birbaşa müdaxiləsi, dövlət çevrilişi cəhdinin bir parçasıdır. Ümumiyyətlə ABŞ tarixi bu cür müdaxilələrlə doludur. 19-cu əsrdən bəri Latın Amerikasından Yaponiyaya qədər, Avropadan Afrikaya qədər yaşanan dövlət çevrilişlərində, rejim dəyişikliklərində ABŞ-ın birbaşa müdaxiləsinə və roluna dair çoxsaylı

faktları təqdim edə bilərik. Bu müdaxilələr üç formada olmuşdur: açıq hərbi müdaxilə (AHM, overt force), gizli hərbi müdaxilə (GHM, covert force), və seçkilərə müdaxilə (SM, subverted elections).

Gürcüstanın Qərbin, ABŞ-ın təzyiqlərinə dözümlü olduğu Cənubi Qafqazın gələcək geosiyasi landşaftı və təhlükəsizliyi baxımından mühüm əhəmiyyət təşkil edir. Cənab Prezident İlham Əliyev milli televiziya programıza ən son müsahibəsində qeyd etdi ki, Azərbaycan Cənubi Qafqaz regionuna kənar müdaxilələri qəbul etmir. Bu barədə Prezidentin sərt bir mövqeyi və tələbi var. O, Fransaya münasibətdə kənar müdaxilələr barədə danışıqda da, bu, həm də digər Qərb dövlətlərinə aiddir. Cənubi Qafqaz yalnız regional əməkdaşlıq formatında təhlükəsiz və sabit qala bilər. Kənar müdaxilələr mütləq olaraq özündə münaqişə potensialını daşıyırlar. Odur ki, ABŞ-ın Gürcüstandakı siyasi proseslərə müdaxiləsi uğurlu olarsa, bu, mütləq Cənubi Qafqaz regionu üçün hərbi-siyasi böhranla, ölkədaxili və regiondaxili savaqlarla müşayiət olunacaq. Bunun baş vermeməsi, regionda sabitliyin və sülhün qorunması arzu olunandır".

□ Cavanşir ABBASLI,
"Yeni Müsavat"

ABŞ Gürcüstandan əl çəkmir - absurd qanun layihəsi

Son həmlə hazırlığı, Azərbaycana "yan" təsirlər

Palatasına təqdim ediləcək. Hər iki palatada respublikaçılar (Trampin partiyası) üstünlük təşkil edir. Məlumat görə, layihə Bidzina İvanişvili və ya onun yaxın çevrəsindəki şəxslərin rəhbərlik etdiyi istənilən Gürcüstan hökuməti ilə ABŞ-ın rəsmi münasibətlərini qadağan etməyə yönəlib.

Qanun layihəsində açıq şəkildə bildirilir: "ABŞ hökumətinin heç bir nümayəndəsi Bidzina İvanişvili və onun idarə etdiyi Gürcüstan hökumətini tanımaq və ya bu yöndə tədbirlər görmək üçün hər hansı federal vəsaiti istifadə edə bilməz. Bu hökumətlə münasibətlərin normalaşdırılması mümkün deyil".

Qanun layihəsinin əsas sponsorlarından biri, Helsink Komissiyasının sədri olan respublikaçı konqresmen Co Uilson layihəni təqdim edərkən bildirib ki, Gürcüstanda yeni seçkilərin keçirilməsi zəruridir. O, həmçinin ABŞ və Avropanın aparıcı siyasətçilərinin imzaladığı məktubu dərc edib. Məktubda qeyd olunur ki, Bidzina İvanişvilinin rəhbərlik etdiyi "Gürcü Arzusu" partiyası müxalifətin və beynəlxalq müşahidəçilərin son seçkilərlə bağlı qanuni narahatlıqlarını nəzərə almamış, tək-

Gürcüstan xalqının azad və ədalətli seçkilər keçirmək tələbinə dəstək verməliyik. Onların mübarizəsinə laqeyd qala bilmərik", - deyir Co Uilson vurğulayıb.

Bəs qanun layihəsinin qəbulu ehtimalı necədir? Trampa Gürcüstanla konfrontasiya lazımdır? Rəsmi Tiflis necə, ABŞ-ın daha bir təzyiqinə tab gətirəcəkmi? Nəhayət, gürcü hökuməti tanımaq haqqında qanundan Azərbaycan necə təsirlənə bilər - iqtisadi və siyasi anlamda?

Sabiq deputat, siyasi təhlilçi Sona Əliyeva "Yeni Müsavat"a söylədi ki, Birləşmiş Ştatlarda "Gürcü Arzusu" hökumətinin tanınması ilə bağlı atılacaq hər hansı bir addım Tiflisi daha da Kremlin ağuşuna itələyəcək: "Burada əsasən Qərbin maraqları zədələne bilər. Hətta Gürcüstan Abxaziya və Osetiya problemlərinin həlli istiqamətində Rusiya ilə bir qədər də yaxınlaşmağı, münasibətləri istiləşdirməyi düşünür. Qərb Gürcüstanı itirdiyi halda, qonşu ölkədəki avtomobil bazarını da itirəcək. Bu addımlar Gürcüstanı Azərbaycan və Türkiyəyə daha da yaxınlaşdıracaq. Tiflis öz bazarını Ankara və Bakı üçün açacaq ki, bu da milli maraqlarımız baxımın-

bu gedişatı nəzərdən keçirəcək və qanun layihəsinin qəbul olunmaması üçün müəyyən əngəllər yaradacaq. ABŞ-ın yeni administrasiyası Gürcüstanı birdefələk itirmək istəməyəcək. Ona görə də düşünürəm ki, Tramp "ayaqyeri qoymaq" haqqında da düşünür. Əgər Gürcüstanla ABŞ arasındakı siyasi böhran dərinləşərsə, o zaman Bakı ilə Tiflis arasında siyasi mühit müsbətə doğru daha da dərinləşə bilər. Bu da "3+3" formatının gələcəkdə ümumişləkliyini daha da artıracaq. Hər halda, Bayden hakimiyyətindən sonra Birləşmiş Ştatlarda yeni administrasiyasını çox çətin "silgi prosesini" gözləyir. Yeni Trampın hakimiyyətinin ilk ili Baydenin xarici siyasətdəki səhvlərini düzəltməklə keçəcək".

ƏHD sədrinin müavini, politoloq Niyaməddin Orduxanlı bildirdi ki, ABŞ artıq böyük və ya kiçik dövlətləri təzyiq altında saxlamaq "sanksiyanın silahı" ilə təhdid edir: "Amerika öz iqtisadi maraqlarına çatmaq üçün o ölkələrə hər cür təsir edir. Bunun özü də ABŞ müasir silahıdır. Əvvəllər atomla, raketlə, mühərriklə ölkələri işğal edirdi. İşğal etdiyi ölkələrin təbii sərvətlərini talayırdı, öz ölkəsinə aparırdı. Daha sonra

mir. Yalnız 20-25 min QHT-lər, Qərbin ələ aldığı media və "5-ci kolon"un nümayəndələri aksiyaya çıxırlar. Çünki minlərlə QHT-nin hər il maliyyəsini Amerika verir. Qərbi, Gürcüstandakı xalqın iradəsi maraqlandırmır. Onların nəyinə lazımdır Gürcüstandakı demokratiya? Nəyin bahasına olursa olsun, Rusiyaya yaxın olan Bidzina İvanişvili hakimiyyətdən gəlməlidir. Əvvəl ona qarşı sanksiya tətbiq etdilər. İndi də Gürcüstan hökumətinin tanınmasını qadağan edən qanun hazırlayıblar. Yəqin ki, bu qanun da qəbul ediləcək. Gürcülərin "günahı" Rusiya ilə normal münasibətlərinin olmasıdır. Bu sanksiyaların niyə Ermənistanı etmirlər? Çünki Paşinyan Amerikanın uşağıdır. Onların tapşırıqlarını icra edir. Ancaq ümid edək ki, yanvarın 20-də Amerikanın yeni seçilmiş prezidentinin andıçmə mərasimindən sonra Amerika-Rusiya münasibətlərinin yeni mərhələsi başlasın. Trampa Putinin yaxın münasibətlərinin olması sirr deyil. Trampın özü də bunu gizlətmir. Yəqin ki, bu münasibətlər Gürcüstanla bağlı məsələyə də öz töhfəsini verəcək. O ki qaldı, Amerikanın gürcü hökumətini tanımaq haqqında qanunun Azərbaycana necə təsir etməsinə, bizim bir sıra layihələrimiz var ki, Gürcüstan üzərindən həyata keçirilir. Söhbət enerji daşıyıcılarından gedir. Bu enerji də məhz Avropanın bir sıra ölkələri ilə, o cümlədən də Amerika ilə bağladığımız müqavilələr əsasında baş verir. Gürcüstan sadəcə tranzit bir ölkə rolunu oynayır".

Beynəlxalq münasibətlər üzrə şərhçi Şəhla Cəlilzadə Rusiyanın Suriyadan çıxdığını, lakin Gürcüstanda üstün gücə çevrildiyini qeyd etdi: "Gürcüstanda yaşanan hadisələr yeni dünya nizamının formalaşma prosesinin bir parçası, global güclərin yeni təsir arealları əldə etmək uğrunda mübarizəsi olaraq dəyərləndirilə bilər. Məsələn, biz, Rusiyanın Yaxın Şərqdə Suriyadan çıxdığını, lakin Gürcüstanda gedərək üstün gücə çevrildiyini müşahidə edirik. Halbuki, Qərb 2003-cü ildə Gürcüstanda həyata keçirdiyi "Qızıl inqilabı" sayəsində əl-də etdiyi qazanclarını itirmək

ABŞ-nin Las-Veqas şəhərində “Tesla Cybertruck”ın partladılması ilə bağlı cinayət işində maraqlı detallar ortaya çıxıb. Şəhər polisinin şerifi Kevin Mak Mahill bildirib ki, şübhəli şəxs süni intellekt olan ChatGPT-dən cinayəti planlaşdırmaq üçün istifadə edib.

“Bizdə sübutlar var ki, şübhəli şəxs hücumu planlaşdırmaq üçün ChatGPT-dən yararlanıb,” - deyə şerif qeyd edib.

Hüquq-mühafizə orqanlarının məlumatına görə, şübhəli Metyu Layvelsberqer süni intellekt vasitəsilə partlayıcı maddələrin miqdarını və fişəngləri haradan əldə edəcəyini öyrənməyə çalışıb.

“Yeni Musavat” xatırladır ki, hadisə Las-Veqasda, “Trump International Hotel”in qarşısında baş verib. “Tesla Cybertruck” pikapının partlaması nəticəsində bir nəfər həyatını itirib, yeddi nəfər xəsarət alıb. Polis bu hadisəni potensial terror hücumu kimi araşdırır.

“Biz bildirik ki, süni intellekt bir şəkildə həyatımıza təsir edəcək. Lakin bu, ABŞ-də ChatGPT-dən belə məqsədlə istifadə edildiyi ilk məlum hadisədir,” - deyə şerif vurğulayıb.

Polis şübhəlinin ChatGPT-yə verdiyi sorğulara konkret olaraq hansı cavabları aldığını açıqlamayıb.

Doğrudan da bıçaq cərrahının əlində bir, quldurun əlində isə ayrı anlamdadır.

Bəs bəşəriyyət süni intellektin bu qəbil ağır fəsadlarından özünü qoruya biləcəkmi?

Informasiya texnologiyaları sahəsində ekspert Mehman Xəlilov Yeni Musavat qəzetinə açıqlamasında deyib ki, bu hadisədə, nə qədər acınacaqlı olsa da, bəşəri fəsad görmür.

“Hadisəyə soyuqqanlı yanaşaq. Bəli, faciə baş verib, onun əsas səbəbkarı süni in-

Süni intellektin ilk qorxunc fəsadı - cinayətkarlara ilginç fürsət

Ekspert: “Texnologiya sadəcə bir vasitədir, problem insandır”

tellekt deyil axı. Süni intellekt sadəcə bir alətdir, məsələn, çəkic və ya bıçaq kimi. Kiminsə onu ev tikmək və ya yemək hazırlamaq üçün istifadə etməsi mümkündür, amma başqa birisi bu aləti zərər vermək üçün işlədə bilər. Əgər ChatGPT olmasaydı, həmin şəxs həmin məlumatları başqa yerdən - kitablardan, forumlardan və ya digər mənbələrdən öyrənəcəkdə. Biz axı nə axtarış sistemlərini, nə də kitabxanaları informasiya-ya çıxış təmin etdiklərinə görə günahlandırmırıq.

Mən mətbuatdan hadisə

ilə bağlı son məlumatları oxumuşam. Həmin şəxsin məktubu haqqında da hüquq-mühafizə orqanları məlumat yayıb. “Cybertruck” sadəcə diqqət çəkmək üçün bundan istifadə edib. O, öz daxili böhranını ifadə etmək üçün ən gürültülü yolu seçib. Bu, müəyyən mənada bəzi insanların öz etirazlarını bildirmək üçün radikal üsullara əl atmasına bənzəyir. Onların məqsədi zərər vermək deyil, sadəcə, başqa çıxış yolu görmürlər.

Amma gəlin baxaq, görək bu hadisə bizə nəyi öyrədir. Kimse düşünə bilər ki, prob-

lem texnologiyalardadır, amma elə deyil. Texnologiya sadəcə bir vasitədir. Problem insandır. Onun məktubunun məzmunundan, atasının verdiyi müsahibədən də görünür ki, 37 yaşlı Metyu Layvelsberqer böhran vəziyyətində olub. O, ChatGPT-nin bilik bazasında partlayıcı maddə hazırlayıb və istifadə edib. Amma eyni məlumatdan başqa birisi partlayıcı maddələr haqqında elmi iş yazmaq üçün də istifadə edə bilər. Kiminsə zərərli ideyaları kitabdan öyrənməsi halında kitabxanaları bağlayırıq-

mi? Əlbəttə ki, yox. Söhbət qadağadan yox, insanların belə ümitsiz vəziyyətlərə düşməsinin qarşısını necə almaqdan getməlidir.

Şübhəsiz ki, süni intellekt yaradan şirkətlər, məsələn, OpenAI, təhlükəsizlik istiqamətində mütəmadi olaraq işlər görürlər və görməlidirlər. Məsələn, ChatGPT zərərli fəaliyyətlər üçün təlimatlar vermir və yaxud məlumat verdikdə təhlükə barədə xəbərdarlıq edir. Amma bu nəzarət mexanizmlərini 100%-lik təkmilləşdirmək heç vaxt mümkün olmayacaq. İnsan istə-

yərsə, texnologiyalardan zərər vermək məqsədi ilə istifadə edə bilər. Bu, alətin günahı deyil, məsuliyyət məsələsidir. Kimsə kəsici alətdən silah kimi istifadə edərsə, onda cərrahlar nəstərsiz qalmalıdır? Xeyr.

Hadisə bəşəriyyətin fəsadları haqqında deyil, daha dərin baxsaq, cəmiyyətdəki problemlərdən xəbər verir. Bu, tənhalıq, dəstəyin olmaması və inamsızlıq böhranı haqqındadır. Süni intellekt burada sadəcə bir dekorasiyadır. Biz texnologiyaların qadağası, yaxud məhdudlaşdırılması haqqında yox, insanlara daha diqqətli və həssas olmaq yolları barədə düşünməliyik”.

Informasiya texnologiyaları üzrə ekspert Fərhad Mirəliyev deyir ki, süni intellekt yeni istifadəyə verildiyi vaxtlarda onun təhlükəsi aktual məsələlərdən biri idi. Sonradan təhlükənin qarşısını almaq üçün xüsusi alqoritmlər tətbiq edildi. Bununla da süni zəkanın etik kodeksi hazırlandı.

“Beləliklə, cinayət tərkibi olan, zərərli suallarla bağlı süni intellekt insanlara bildirdi ki, belə suallara cavablar olmayacaq. Lakin sonradan müəyyən üsullarla, yenə də dolaşdırıcı suallar verməklə insanlar öz istədiklərinə cavablar ala bildilər. Hazırda süni intellektin etik davranış qaydaları ilə bağlı iş davam edir.

Süni intellektdən zərərli məqsədlər üçün istifadə ölkələrdən deyil, istifadə edən insanın niyyətindən asılıdır. Cinayətkar ölkə tanımır, niyyətinə, hədəfinə bağlı olur”.

 Sahane RƏHİMLİ,
Musavat.com

Kriminal milyonçu Oleq Bakinskiyinin məhkəməsi başladı

Onunla birgə ittiham olunan şəxs Ukraynada nazir müavini olub

Azərbaycanda xuliqanlıqda ittiham olunaraq həbs edilən ukraynalı milyonçu, kriminal aləmdə “Oleq Bakinskiy” ləqəbi ilə tanınan Oleq Krapivin barəsində olan cinayət işi üzrə məhkəmə başlayıb.

APA xəbər verir ki, Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin hakimi Elnur Nuriyevin sədrliyi ilə keçirilən hazırlıq iclasında anket məlumatları dəqiqləşdirilib. Prosessual qaydalara uyğun olaraq, təqsirləndirilən şəxslər tərcüməçi ilə təmin olunub.

Təqsirləndirilən Oleq Krapivin milliyyətinin rus olduğunu, lakin azərbaycanlı olduğunu bildirib: “Mən bakiyım, Azərbaycanca sərbəst anlıyıram və oxuyuram. Tərcüməçiyə ehtiyacım yoxdur”.

Konstantin Kuçerin vəkili məhkəmə qarşısında vəsatət qaldırıb: “Banklarda, zərərçəkmiş şəxslər arasında bağlanmış müqavilələr araşdırılsın. Müstəqil auditor cəlb olunsun və cinayət işində

onun rəyi nəzərə alınsın”.

Bununla yanaşı, bildirilib ki, zərərçəkmişin köynəyində qana bənzər ləkələr olub, amma o ləkədən götürülən nümunələrə cavab yoxdur. Təklif olunub ki, sözügedən ləkədən bioloji nümunə götürülərək ekspertizaya verilsin.

Oleq Krapivin vəkili Xeyransa Babayeva cinayət işinin ayrı-ayrılıqda icraata verilməsini istəyib: “Onlar eyni maddələr üzrə ittiham

olunsalar da, Konstantin dələduzluqda da təqsirli bilinir. Həmçinin cinayət işi az ağır cinayətlər kateqoriyasına daxildir. Müvəkkilim barəsində olan həbs qətimkan tədbirinin ev dustaqlığı ilə əvəz olunmasını xahiş edirəm”.

Proesdə məlum olub ki, Konstantin Antonoviç Kuçer

2010-2011-ci illər ərzində Ukraynanın müdafiə sənayesi nazirinin aviasiya məsələləri üzrə müavini vəzifəsində çalışıb.

O, İspaniyada qaçaqmalçılıqla təqsirli bilinib və beynəlxalq axtarışa verilib.

Məhkəmə iclasda verilən vəsatətləri təmin etməyib. Məhkəmənin baxış iclası

yanvarın 24-nə təyin olunub.

Qeyd edək ki, Oleq Bakinskiy ötən il Bakıda Rusiya vətəndaşına qarşı xuliqanlıq etməkdə ittiham olunaraq polis tərəfinfən saxlanılıb. Ona qarşı Cinayət Məcəlləsinin 221.3-cü (xuliqanlıq, silahdan və ya silah qismində istifadə olunan əşyalardan istifadə edilməklə törədilməsi zərər çəkmiş şəxsə zor tətbiq olunması ilə, yaxud özgecni əmlakının məhv edilməsi və ya zədələnməsi ilə müşayiət olunduqda) maddəsi ilə ittiham irəli sürülüb. Barəsində həbs qətimkan tədbiri seçilib.

Daha sonra ona Cinayət Məcəlləsinin 178.4-cü (dələduzluq-xüsusilə külli miqdarda ziyan vurmaqla törədildikdə) maddəsi ilə də ittiham verilib.

Cinayət işi üzrə Oleq Bakinskiy ilə yanaşı Konstantin Antonoviç Kuçer də təqsirli bilinir.

Zərərçəkən qismində “Aviazapchast” ASC, “Promyshlennyye Postavki Kazakhstan” MMC və Zaxarenkov Valeriy Nikolayeviç tanınıb.

Qondarma "Dağlıq Qarabağ Respublikası" və onun qanunsuz silahlı birləşmələrinin üzvlərinin cinayət işi üzrə ilk məhkəmə iclasının tarixi artıq bəllidir - yanvarın 17-si. Araik Arutyunyan da daxil, 15 erməni hərbi cinayətkarın işi üzrə 2548 epizoddan ibarət cinayət işləri Bakı Hərbi Məhkəməsinin hakimi Zeynal Ağayevin sədrliyi ilə araşdırılacaq.

"Yeni Müsavat" qeyd edir ki, 2 may 2024-cü il tarixdə Azərbaycan baş prokurorunun qərarı ilə 1987-ci ilin oktyabr ayından 22 aprel 2024-cü il tarixədək törədilmiş cinayətlərin bir qismi ilə bağlı Baş Prokurorluq və respublikanın ayrı-ayrı istintaq qurumlarında istintaq edilən 1389 cinayət işi bir icraatda birləşdirilib və Azərbaycan Baş Prokurorluğunun rəhbərlik etdiyi, Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti, Daxili İşlər Nazirliyi, Dövlət Gömrük Komitəsi və Hərbi Prokurorluğun müstəntiqlərindən ibarət tərkibdə istintaq olunub.

Hebs edilənlər Qukasyan (Gukasyan) Arkadi Arşaviri (Arşaviroviç), Harutyunyan Arayik Vladimiri (Vladimiroviç), Sahakyan Bako Sahaki,

Ermənistan bu tarixdən çalxalanacaq: yanvarın 17-si, saat...

Bakı özünün "Nürnberg prosesi" nə başlayır və 15 erməni hərbi canisi xalqımıza qarşı törətdiyi cinayətləri və hansı qüvvələrdən təlimat aldığını etiraf edəcək - bu səs-küylü məhkəmə işləri Paşinyanın kreslosunu silkələyər, daxilə xaos səbəb ola bilər

münaqişə zamanı beynəlxalq humanitar hüquq normalarını pozma), 118 (hərbi soyğunçuluq), 120 (qəsdən adam öldürmə), 192 (qanunsuz sahibkarlıq), 214 (terrorçuluq), 214-1 (terrorçuluğu maliyyələşdirmə), 218 (cinayətkar birlik (təşkilat) yaratma), 228 (qanunsuz olaraq silah, onun komplekt hissələrini, döyüş sursatı, partlayıcı maddələr və qurğular əldə etmə, baş-

bilərmə? Paşinyan nə dərəcədə özünə arxayındır? Onu da deyək ki, Azərbaycan Respublikasının Baş Prokurorluğu Bakıda həbsdə olan hərbi cinayətkarların cinayət işi ilə bağlı Ermənistanın aidiyyəti orqanlarını əməkdaşlığa dəvət edib.

Siyasi və Hüquqi Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri, siyasi şərhçi Xəyal Bəşirov "Yeni Müsavat"a açıqlama-

nin, Bərdənin müharibə dövründə vurulmasını özü əmr edib və bunu video müraciətində açıqlayıb. Vardanyan isə terrorçu dəstələr yaradılmasına maliyyə ayırmışdı. Digər şəxslər də Azərbaycan ərazisində özlərini qondarma respublikanın vəzifəli şəxsləri hesab ediblər, bu da qanunsuz hakimiyyət qurmaqdır. Habelə, işğal dövründə sərvətlərimiz talan olunub və bu

Sarkisyan: "Xalqı aldatmaq lazım deyil"

"Azərbaycan-Türkiyə mümkün müdaxiləsi halında Ermənistan-ABŞ strateji tərəfdaşlıq sənədi Ermənistanla KTMT müqaviləsi qədər təhlükəsizlik zəmanəti verəcək. "Yeni Müsavat" xəbər verir ki, bunu beynəlxalq məsələlər üzrə erməni ekspert Suren Sarkisyan deyib.

"Xalqı aldatmaq, üstəlik də amerikalı tərəfdaşlarımızı "podstavka" etmək lazım deyil. Azərbaycan-Türkiyə mümkün müdaxiləsi halında Ermənistan-ABŞ strateji tərəfdaşlıq sənədi Ermənistanla KTMT müqaviləsi qədər təhlükəsizlik zəmanəti verəcək", - deyərək qeyd edib.

Koçaryanın işinə baxan hakim özü məhkəməlik oldu

Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsi (AİHM) Ermənistanın ikinci prezidenti Robert Koçaryanın cinayət işinə baxan və sonradan vəzifəsindən kənarlaşdırılan hakim Anna Danibekyanın müraciətini alıb.

"Yeni Müsavat" xəbər verir ki, bu barədə Ermənistan KİV-ləri məlumat yayıb. Qeyd olunub ki, AİHM müraciəti prioritet qaydada baxacaq. Daha əvvəl Ermənistanın Ali Məhkəmə Şurasının sədri Karen Andreasyan hakimin Koçaryanın işi üzrə məhkəmə prosesini qəsdən uzatdığına görə vəzifəsindən kənarlaşdırıldığını bildirib. Keçmiş ədliyyə naziri Qriqor Minasyan isə Danibekyanı hakimin davranış qaydalarını kobud şəkildə pozmaqda ittiham edib.

İşxanyan Davit Rubeni, Babayan Davit Klimi (Klimoviç), Mnatsakanyan Lyova Henrixi, Manukyan Davit Azati, Martirosyan Qarik Qriqori, Paşayan Melikset Vladimiri, Allahverdiyev Davit Nelsoni, Stepanyan Qurqen Homerosi, Balayan Levon Romiki, Babayan Madat Arakeli (Arakeloviç), Beqlaryan Vasili İvani və Qazaryan Erik Robertiyevdir.

Onlar Azərbaycan Cinayət Məcəlləsinin 100 (təcavüzkar müharibəni planlaşdırma, hazırlama, başlama və aparma), 102 (beynəlxalq müdafiədən istifadə edən şəxslərə və ya təşkilatlara hücum etmə), 103 (soyqırımı), 105 (əhalini məhv etmə), 106 (köləlik), 107 (əhalini deportasiya etmə və ya məcburi köçürmə), 109 (təqib), 110 (insanları zorakılıqla yoxa çıxarma), 112 (beynəlxalq hüquq normalarına zidd azadlıqdan məhrum etmə), 113 (işgəncə), 114 (muzdluluq), 115 (müharibə qanunlarını və adətlərini pozma), 116 (silahlı

qasına vermə, satma, saxlama, daşıma və gəzdirmə), 270-1 (aviasiya təhlükəsizliyinə təhdid yaranan əməllər), 277 (dövlət xadiminin və ya ictimai xadimin həyatına sui-qəsd etmə), 278 (hakimiyyəti zorla ələ keçirmə və onu zorla saxlama, dövlətin konstitusiyaya quruluşunu zorla dəyişdirmə), 279-cu (qanunvericiliklə nəzərdə tutulmayan silahlı birləşmələri və qrupları yaratma) və digər maddələri ilə ittiham olunurlar.

Hebs edilən şəxslərin hər birinin müdafiə, bildiyi dildən istifadə etmək və digər prosessual hüquqları təmin edilib. Bu maddələrin sanksiya həddi ömürlük azadlıqdan məhrum etməyə qədərdir. Böyük ehtimalla, erməni hərbi cinayətkarlar məhkəmədə bir sıra etiraf edəcəklər. Bu mənada Bakıdakı məhkəmə prosesi Ermənistanda ən çox hansı qüvvələri təlaşlandırır bilər? Məhkəmə proseslərində verilən ifadələrin yaradaçağı effekt İrəvanı çalxalaya

sında qeyd etdi ki, onları olduqca ağır cəza gözləyir: "Qaldırılan maddələrin əksəriyyətində ömürlük azadlıqdan məhrum etmə nəzərdə tutulur. Qanunvericiliyə görə, cəzaların toplanması var. Ona görə də bu şəxslərə ömürlük həbs cəzası verilə bilər. Çünki bu hərbi canilərin cinayətkar əməlləri barədə əlimizdə kifayət qədər dəlil-sübut var. İşğal dövründə onların hərəkətləri barədə o dərəcədə məlumat yox idi. Yeni Xocalı soyqırımı, Başlıbel qətləmi təbii ki, göz qabağındadır. Sadəcə, separatçıların bir çox cinayət əməlləri olub ki, həmin ərazilərə nəzarət etmədiyimiz dövrdə bundan xəbər tutub bilməmişik. İşğal son qoyulandan sonra tutarlı faktlara yiyələnmişik. Bundan əlavə, şahid ifadələri var. Üstəlik, biz bu faciələri 100 il əvvəl yaşamamışıq, yaxın keçmişdir deyərək əlimizdə yetərli sübutlar çoxdur". Hüquqşünas vurğuladı ki, digər tərəfdən, Araik özü törətdiyi cinayəti etiraf edib: "Gəncə-

də məhkəmə prosesində araşdırılacaq. Ümumiyyətlə, bu işin 2500-dən çox epizodu var və məhkəmə istintaqı zamanı bir sıra reallıqlar üzə çıxacaq. Onların 1 il, 3 ay istintaqı aparılıb ki, bu da əlimizdə kifayət qədər dəlil-sübut olması deməkdir. Düzdür, şahidlərin istintaqda dindirilməsi zamanı nələr açıqlandığını deyərək bilmərik, istintaq dövrünə aiddir, amma məhkəmədə şahidlərin dindirilməsi zamanı yerli və beynəlxalq ictimaiyyət həqiqətləri öyrənəcək. Bəzi proseslərin qapalı olması da mümkündür, amma açıq məhkəmələrdə şahid ifadələri dünyanın diqqətinə çatdırılacaq. Ona görə rezonans doğuracaq bir məhkəmə prosesinə şahidlik edəcəyik".

Siyasi şərhçi əlavə etdi ki, bu işə siyasi don geyindir-mək istəyən qüvvələr indi də var: "Həmin beynəlxalq hüquq-müdafiə təşkilatları əsassız olaraq terrorçuları siyasi məhbus adlandırırlar. Amma onların cəhədlər uğursuzluğa düşərək olub. Sadəcə,

erməni xislətini nəzərə almalıyıq. Yeni onlar çətinə düşəndə tülkü sifətinə girirlər. Bu adamlar ağır cinayətlər törədiblər. Ermənistan isə bəyan edirdi ki, bu separatçıları himayə edib, maliyyələşdirib. Paşinyanın işğal dövründə Şuşaya gəlməsi, yallı gəlməsi göstərir ki, Ermənistan rəhbərliyi separatçı liderlərlə yaxın olub, İrəvandan verilən tapşırıq əsasında cinayətkar fəaliyyətlərini davam etdiriblər. Ancaq biz bunu iddia edirik, gerek həbsdəki separatçılar özləri məhkəmədə etiraf etsinlər ki, Ermənistandan hansı tapşırıqlar alıblar. Çünki işğal dövründə Araik dəfələrlə İrəvana gedərək Paşinyanla görüşüb. Həmin görüşlərdə hansı müzakirələr aparılıb, Qarabağ separatçısı İrəvandan

hansı göstərişlər alıb, bunları məhkəmədə etiraf etməlidirlər. İnanıram ki, istintaqla əməkdaşlıq edərək həqiqətləri açıqlayıblar. Əsas budur ki, öz dillərindən bu ifadələr çıxmalıdır".

X.Bəşirov söylədi ki, bütün hallarda, çox böyük bir proses olacaq: "Bu da verilən ifadələr səbəbindən Ermənistan daxilində xaos proseslərin əsasını qoya və erməni ictimaiyyətində böyük hiddət doğura bilər. Unutmayaq ki, Paşinyan hələ də erməni cəmiyyətində bütün daşları yerinə oturma bilməyib, öz iqtidarını qorumağa çalışır, xalq ona da güvənmir, sadəcə, alternativ görmür. Belə şəraitdə erməni cəmiyyəti bu məhkəməni səbirsizliklə gözləyir və separatçıların ifadələri Ermənistanı silkələyər, Paşinyan hakimiyyəti üçün ciddi problemlər yarada bilər".

✉ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Qazaxıstan Prezidenti Qasım-Jomart Tokayev narkotik vasitələrin istehsalı və satışına görə cəzaları ömürlük həbs müddətinə qədər sərtləşdirən qanunu imzalayıb. Bu barədə Qazaxıstan liderinin Mətbuat Xidməti məlumat yayıb.

"Narkotik vasitələrin istehsalına, habelə vəzifəli şəxslər tərəfindən narkotik vasitələrin hazırlanmasına, emalına və istehsalına görə cinayət məsuliyyəti qanunla sərtləşdirilib. İndi bu cinayətlərə görə təqsirkar şəxslərə 15 ildən 20 ilədək müddətə azadlıqdan məhrumetmə və ya əmlakı müsadirə olunmaqla ömürlük azadlıqdan məhrumetmə cəzası təyin edilə bilər", - məlumatda bildirilib.

Qeyd edilib ki, qanunda cinayətkar qrupun tərkibində təhsil müəssisələrində, yetkinlik yaşına çatmayanlar arasında narkotik vasitələrin yayılması ilə məşğul olan şəxslərə qarşı əmlakı müsadirə olunmaqla 15 ildən 20 ilədək müddətə azadlıqdan məhrumetmə cəzasını nəzərdə tutan sərt sanksiyalar saxlanılıb. Qanunda həmçinin narkotik vasitələrin yayılmasına görə vəzifəli şəxslərin cinayət məsuliyyəti də sərtləşdirilib. Əgər əvvəllər bu cinayətlərə görə onları əmlakı müsadirə olunmaqla 10 ildən 15 ilədək müddətə azadlıqdan məhrumetmə cəzası gözləyirdisə, indi bu müddət əmlakı müsadirə olunmaqla 15 ildən 20 ilədək təşkil edir.

mümkündür. Yeni görəcəyimiz işlər çoxdur. Xüsusilə son illərdə İranın bu sahədə aktivləşməsi və Əfqanıstanın bu sahədə istehsal olunan narkotik vasitələrin Avropaya gedən yollarının birinin də İran və Azərbaycan üzərindən təşkil olunması sırr deyil. Bu da ölkəmizdə narkotiklərin və narkotik vasitələrin yayılmasının ən mühüm amillərindən biridir. Baxmayaraq ki, son illərdə mübarizə tədbirləri genişləniş, amma narkotiklərin üsulları dəyişib və narkotik vasitələrin tərkibi, növləri də yenilənib. Əvvəllər daha çox bitki tərkibli narkotik vasitələrdən istifadə olunur və bunların tranziti ölkəmiz üzərindən həyata keçirilirdisə, indi daha çox kimyəvi tərkibli və az kütləyə malik, amma psixotrop təsiri yüksək olan narkotik dərmanlar tranzit edilir. Bu dərmanlar bir çox hallarda gənclərə, xüsusilə məktəblilərə və tələbələrə təqdim edilir ki, bu da ən təhlükəli hallardan biridir".

Deputat əlavə edib ki, bir çox ölkələrdə, o cümlədən Rusiyada və Qazaxıstanda, narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsinə qarşı daha sərt cəza tədbirləri tətbiq edilib və

"Ağ ölüm" yayanlar ömürlük həbs ala bilər - rəy

Ekspertlər hesab edir ki, Azərbaycanda narkotacirlər ömürlük həbsə məhkum olunmalıdırlar; deputat: "Xüsusilə uşaqlara, məktəblilərə və yeniyetmələrə narkotik satanlarla bağlı cəzalar sərtləşməlidir"

çatışmır, narkomanların müalicəsi ilə əlaqəli dövlət müəssisələrinin sayı azdır. Bu müalicə daimi və kompleks şəkildə aparılmalı, ictimaiyyətlə və dövlətin apardığı siyasət, hökumətin tədbirləri birgə həyata keçirilməlidir".

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri, hüquq üzrə fəlsəfə doktoru Çingiz Qenizadə mövzu ilə bağlı "Yeni Məsvat"a fikirlərini bölüşüb: "Zaman göstərdi ki, Cinayət Məcəlləsinə narkotiklərlə bağlı edilən dəyişikliklər - onların istehsalı, satışı və sairə müsbət

lirlərdən əldə olunan əmlak- alıcısı ilə əlaqəli dövlət müəssisələrinin sayı azdır. Bu müalicə daimi və kompleks şəkildə aparılmalı, ictimaiyyətlə və dövlətin apardığı siyasət, hökumətin tədbirləri birgə həyata keçirilməlidir".

Əgər qanunda boşluqlar varsa, Azərbaycanın tanınmış hüquqşünaslarının, Daxili İşlər Nazirliyinin, Təhlükəsizlik Xidmətinin, Milli Təhlükəsizlik Nazirliyinin, Baş Prokurorluğun, universitetlərin müəllim heyətinin və vəkllərin iştirakı ilə bir komissiya yaradılmalıdır. Onların tövsiyəsi əsasında qanunvericilikdə müvafiq maddələrin dəyişdirilməsi və ya cəzaların artırılması ilə bağlı addımlar atılması yaxşı olardı.

Polisə Dəstək İctimai Birliyinin sədri, sabiq polis rəisi, kriminoloq Şəmsəddin Əliyev də mövzu ilə bağlı mövqeyini açıqladı: "Narkomanlıq, narkomaniya ümumi qəbul olunmuş normalardan imtina etməkdir: "Yeni vətəndaşın və cəmiyyətin hər hansı bir üzvünün cəmiyyətdəki deviant davranışdır. Doğrudan da, bu davranış ümumi normalarla tamamilə ziddiyyət təşkil edir. Təbii ki, burada asılılıq mövcuddur. Narkomanların çox hallarda adət-ənənələrə, ictimai mənəvi dəyərlərə zidd davranışları müşahidə olunur.

Məlumat üçün qeyd edim ki, 2024-cü ilin son məlumatları hələlik yoxdur, amma 2004-cü ilin altı ayı ərzində aparılan tədbirlər çərçivəsində ümumilikdə 300 tona yaxın narkotik tərkibli bitki yaşıllıq kütlə halında aşkar edilərək məhv edilib. Təxminən 3 tona yaxın qeyri-qanuni dövriyyədən narkotik vasitələr üçün o qədər də kiçik rəqəm deyil. Amma ötən illərlə müqayisədə müəyyən qədər azalma müşahidə edilir. Həm narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyə-

İnsanın düşüncələrini oxuyan cihaz buraxıldı

İnsan beynini "GPT"-yə bağlayaraq "Düşüncələri" oxuya bilən süni intellekt cihazı "Omi" təqdim edilib. "Omi" adlı süni intellekt cihazı San-Fransiskoda yerləşən "Based Hardware" şirkəti tərəfindən hazırlanıb və "CES 2025" sərgisində təqdim edilib.

Sikkə ölçüsündə olan bu cihaz, istifadəçilərin həyatını asanlaşdırmaq məqsədi daşıyır və başınıza, paltarınıza yapışdırılaraq və ya boyunbağı kimi istifadə edilə bilər. "Omi" "Chat GPT-4" modeli vasitəsilə danışqlarınızı dinləyir, idarə edir və hər bir istifadəçi üçün kontekst yadda saxlamaqla fərdiləşdirilmiş tövsiyələr təklif edir. Cihaz, canlı səsi insan səviyyəsində dəqiqliklə yazıya bilər və internetə qoşulduğu müddətdə görüşlər, söhbətlər və səsli qeydlər üçün canlı mətn transkripsiyası təmin edir. Bundan əlavə, "Omi" "Google Calendar", "Notion" və "Google Drive" kimi 250-dən çox proqramla inteqrasiya oluna bilər.

İstifadəçi məlumatlarının tam şifrələndiyini və cihazdakı bütün məlumatların bir toxunuşla silinə biləcəyini bildiren şirkət "Omi"-nin 2025-ci ilin ikinci rübündə buraxılmasını planlaşdırır. Onu indidən 89 dollara sifariş etmək mümkündür.

"Omi"-nin təqdimatı, süni intellekt texnologiyalarının gündəlik həyata inteqrasiyasında yeni bir mərhələni əks etdirir və istifadəçilərə daha səmərəli və fərdiləşdirilmiş təcrübələr təqdim etməyi vəd edir./ lent.az/

Azərbaycanın Cinayət Məcəlləsində "ağ ölüm"-ü yayanlara hansı cəzalar nəzərdə tutulur? Bizdə də bu sahədə qanunverici qaydada daha sərt tədbirlərə gedilə bilərmi? Faydası olacaqmı?

Deputat Musa Quliyev mövzu ilə bağlı "Yeni Məsvat"a deyib ki, narkotik vasitələrlə mübarizə dünyada ən çətin mübarizə tədbirlərindən biridir: "Bütün ölkələrin bu sahədə ciddi tədbirlər görməsinə baxmayaraq, hələ də narkotiklərin dünyada genişlənməkdə, "ağ ölüm" xüsusilə gəncləri öz ağışına almaqdadır. Azərbaycanda da bu sahədə kifayət qədər mübarizə tədbirləri həyata keçirilir, lakin ən yüksək nəticələrdən danışmaq hələ tezdir. Müəyyən nəticələr var və hökumət, müvafiq qurumlar bu nəticələr barədə ictimaiyyətə məlumat verir. Tutulan, məhv edilən narkotik vasitələr və cinayətə cəlb edilən narkotacirlər barədə məlumatlar alırıq. Amma hesab edirəm ki, narkotiklərin aşkar edilən halları ümumilikdə 10%-dən çox deyil. Ümumiyyətlə, dünyada belə bir qayda var ki, rəsmi uçotda olan narkomanların sayını vurmaqla həmin ölkədə narkotik istifadəçilərinin ümumi sayını müəyyənləşdirmək

bu cəzalar artırılmaqdadır: "Azərbaycanda da narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsinə görə müəyyən cəza tədbirləri mövcuddur. Narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsinə satış məqsədilə daşınması, saxlanması və satılması hallarında 3 ildən 12 ilə qədər azadlıqdan məhrum etmə nəzərdə tutulur. Bu cür suallar tez-tez səslənir ki, cəzaları artırmaqla uğurlu nəticələr əldə etmək mümkündür. Bəli, mən də hesab edirəm ki, xüsusilə uşaqlara, məktəblilərə və yeniyetmələrə narkotik satışı və onlara narkotik vasitələrin təşkil olunması hallarında cəzaların daha da sərtləşdirilməlidir. Lakin yalnız cəza ilə bu problemin kökünə çatmaq mümkün deyil. Kompleks tədbirlər genişləndirilməlidir və bu tədbirlərin mərkəzində maarifləndirmə dayanmalıdır. Maarifləndirmə ailələrdən başlamalı, məktəblərdə və universitetlərdə davam etməlidir. Gənclərin asudə vaxtlarının səmərəli təşkil edilməsi də mühüm rol oynayır. Şübhəsiz ki, tibbi sağlamlaşdırıcı tədbirlərin miqyasını genişləndirmək, xidmətlərinin keyfiyyətini yüksəltmək də vacibdir. Narkomanların müalicəsi və bu işin profilaktikası ilə məşğul olan kadrlar

təsir göstərmədi. Narkotikdən istifadə edən və onun satışı ilə məşğul olanların sayı hər gün artır. Daxili işlər orqanlarımızın ciddi mübarizəsinə baxmayaraq, hər gün mətbuatda yeni dəstələrin və narkotik satıcılarının həbs olunduğunu görürük. Lakin yenə də bu, artan xətlə davam edir. Mənə belə gəlir ki, qanunların sərtləşdirilməsi ilə bu problemi həll etmək çətin olacaq. Düzdür, Qazaxıstandakı vəziyyətlə bağlı qismən razıyam və hesab edirəm ki, qanunların sərtləşdirilməsi, xüsusilə vəzifəli şəxslərin, narkotik vasitələrin yayılmasında əli olan vəzifəli şəxslərin cəzasının 20 ilə qədər artırılması, ömürlük azadlıqdan məhrum edilməsi və əmlaklarının müsadirəsi müəyyən qədər təsir göstərə bilər. Amma bu cinayətin kökünü tamamilə kəse bilməyəcək.

Unutmayaq ki, hələ Avropa Şurasının üzvüyük, onların da Azərbaycana qarşı münasibəti ədalətli deyil. Avropa Şurasının üzv olarkən, 2000-ci ildə cinayət qanunvericiliyində dəyişikliklər edərək müəyyən öhdəliklər götürmüşdük, o cümlədən əmlak müsadirəsi məsələsini beynəlxalq hüquqa uyğunlaşdırdıq. Çünki cinayətin predmeti olmayan və onun ge-

sinin geniş yayılması, həm də bu istiqamətdə aparılan mübarizə ilə əlaqədar müəyyən nəticələr əldə olunub.

Ümumilikdə, bu problem təkcə Azərbaycan üçün deyil, dünya miqyasında da kifayət qədər ciddi narahatlıq doğurur. Mövcud məlumatlara görə, 2011-ci ildən bu günə qədər narkotik istifadəçilərinin sayı təxminən 30% artıb. Dünyada təxminən 300 milyona yaxın insan narkotik vasitələrdən istifadə edən şəxslər kimi qeydə alınıb. Bu da təbii olaraq çox ciddi narahatlıq doğurmalıdır. Narkotik vasitələrin, onlara asılılıq yaranan və onlardan istifadə edənlərin təxminən 70%-i 35 yaşdan aşağı olan insanlardır. Azərbaycanda, Avropa ölkələri və dünya ilə müqayisədə narahatlıq doğurmada da, bizim üçün ciddi bir problem var. Burada az yaşlılar iştirak edir. 35,097 nəfər narkomanın sırasında qadınların sayı təxminən 600 nəfərə yaxındır. Mənim qənaətim belədir ki, cəzaları sərtləşdirməyin vaxtı çatıb. Cinayət Məcəlləsinin 234-cü maddəsindən başlayaraq, bu istiqamətdə bir fəsil maddələr mövcuddur. Ən ağır cəza olaraq 15 ilə qədər azadlıqdan məhrumetmə nəzərdə tutulur. Amma mən düşünürəm ki, bu yetərli deyil. Qazaxıstanın bu məsələyə sərt yanaşmasının tərəfdarıyam. Xüsusilə də, narkotik şəbəkələrinin təşkilatçılarına qarşı daha sərt, hətta ömürlük cəzanın tətbiq olunmasına razıyam. Fikrimcə, bu sahədə sərt cəzalar tətbiq olunarsa, müəyyən nəticələr əldə etmək mümkündür. Son vaxtlar qonşu ölkələrdən narkotik vasitələrin sayının artması müşahidə olunur. Eyni zamanda, cəmiyyətdə "pati", "şüşə" kimi narkotik preparatların dövriyyəsi ilə bağlı narahatlıq artır. Təəssüf ki, belə vasitələrdən istifadə edənlərin sayı da artmaqdadır. Buna görə, fikrimcə, biz də Cinayət Məcəlləsində ömürlük həbsi nəzərdə tutan cəzaları tətbiq etməliyik".

□ **Afaq MİRƏVİQ,**
"Yeni Məsvat"

2 024-cü ildə Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi yanında Azərbaycan Yürüstü Nəqliyyat Agentliyinin (AYNA) apardığı islahatlar nəticəsində taksi minik avtomobillərinin orta yaşı 15-dən 7-yə düşüb. Bu barədə agentlik məlumat yayıb.

“İl ərzində elektrik və hibrid taksilərin sayı artıb, vahid rəngin tətbiqi təmin edilib, təhlükəsizlik artıb, ekologiyaya mənfi təsir azalıb, daha rahat və keyfiyyətli xidmət təmin olunub. Yenilənmiş avtomobil parkı paytaxtımızda daha təhlükəsiz, dayanıqlı və rahat mobillik mühiti formalaşdırır”, - deyərək məlumatda qeyd olunub.

Yanvarın 10-da “Nəqliyyat sahəsində 2024-cü ildə həyata keçirilən tədbirlər və 2025-ci il üçün planlar” mövzusunda mətbuat konfransı keçirilib. Azərbaycan Yürüstü Nəqliyyat Agentliyinin (AYNA) İdarə Heyətinin sədri Anar Rzayev taksi xidməti sahəsindəki son məlumatları diqqətə çatdırıb. O bildirib ki, 2024-cü ildə taksi daşımalarda 13 513 sahibkara buraxılış vəsiqəsi verilib: “Taksi

Taksilər iki dəfə “cavanlaşdı”, qiymətlər isə...

Bir qisim vətəndaş ictimai nəqliyyatın avtobus seqmentinə üstünlük verməyə başlayıb; Bakıda ümumilikdə 35 min taksi olacaq

zırlığını əhatə edir. Həmçinin sürücülərin fəaliyyəti Əmək Məcəlləsinin tələblərinə uyğun tənzimlənir. Göstərilən xidmətlərdə xaosluq aradan qaldırılırsa müəyyən korreksiyalar ola bilər”, - deyərək qeyd edib.

Nəqliyyat eksperti Elməddin Muradlı “Yeni Müsavat”-a açıqlamasında bildirdi ki, taksilərlə bağlı aparılan islahatlar nəqliyyat texnologiyaları, nəqliyyat idarəedilməsi baxımından yanaşdıqda dəyişiklik

lanmalıdır. Qaydalar tətbiq edildikdən sonra 67 min taksidən 23 min qalıb, 44 min taksi qalıb kənarda. Biz buna sosial məsələ kimi baxsaq, deyərək bilirik ki, 44 min vətəndaş işsiz qalıb, onların əqibəti necə olacaq? Proses bir formada tənzimlənir”.

Ekspertin sözlərinə görə, hazırda taksi parkı yenilənir: “AYNA tərəfindən verilən açıqlamalara diqqət yetirərsək, görürük ki, avtomobillərin istehsal ili 15 ildən 7 ilə düşüb.

duqca, qiyməti aşağı düşür, onun təmir xərcləri yaranır, digər problemlər ortaya çıxır. Sürücü nə qədər pul qazanmalıdır ki, həm evinə çörək-pulu aparsın, həm də avtomobilin itən dəyərini, dəyişən qiymətini kompensasiya etmiş olsun. Bu məsələlərə diqqət etmək lazımdır. Bəzən insanlarımız da ancaq öz mövqelərindən yanaşırlar. Məsələnin ortaq həll yolu onu deməyə əsas verir ki, bu gün qiymətlərin bu formada tən-

Bakıda tramvay xətləri çəkiləcək - ərazilər müəyyənləşir

Tramvay xətlərinin çəkilməsi üçün ilk növbədə uyğun ərazi olmalıdır. Bunu “Nəqliyyat sahəsində 2024-cü ildə həyata keçirilən tədbirlər və 2025-ci il üçün planlar” barədə mətbuat konfransında rəqəmsal inkişaf və nəqliyyat nazirinin müavini Rəhman Hümətov deyib.

O qeyd edib ki, tramvay cari avtobuslardan fərqli olaraq kütləvi daşımalar üçün nəzərdə tutulur:

“Bu gün Bakıda tramvay xəttinin inşasının faydalı ola biləcəyi ərazilər müəyyənləşdirilib. Ümumi baxsaq, şəhər mərkəzində insanların hərəkəti üçün ən səmərəli vasitə ilk növbədə metronu görürük. Prezidentin verdiyi tapşırıqda uyğun olaraq metrostansiyaların yerləri və digər məsələlərlə bağlı planlar hazırlanıb. Bu istiqamətdə işlər gedir. İkinci məsələ insanların şəhər ətrafından mərkəzə və şəhər ətrafında hərəkətini təşkil etməkdir. Bu, həm də mövcud dəmir yolu xətləri ilə mümkündür. Dəmir yolu xətlərində sovet dövründə mövcud olmuş və hazırda müəyyən qədər modernizasiyasına ehtiyac olan hissələr var. Təkliflər ondan ibarətdir ki, onların da bərpa olunmasına ehtiyac var. Nəticədə həmin hissədə ehtiyac dəmir yolu vasitəsilə ödəniləcək. Metro stansiyaları ilə digər məntəqələr arasında avtobus daşımalının daha effektiv olmasını düşünürük. Burada əlavə komponent tramvay xəttidir. Bizim metro və ya dəmir yolu imkanımızın olmadığı yerlərdə, məsələn, Mehdiabad istiqamətindən Azadlıq prospekti boyu Binəqədidən keçməklə 28 may istiqamətində tramvay xəttinin çəkilməsi effekt verə bilər. İkinci belə istiqamətlərdən biri son dövrlərdə əsas cazibə mərkəzlərindən birinə çevrilən “Seebreze” zonasıdır. Hansı ki, əsasən bu bölgədə yenidən salınan bir bölgə kimi tramvay xəttinin inşası effektiv ola bilər. Bu istiqamətlərdə də araşdırmalarımız davam edir. Məqsəd yalnız hansısa nəqliyyat növünün inşası yox, mövcud resurslarımızın ən effektiv istifadəsinə yönəlməkdir. Tramvay xəttinin çəkilməsi üçün zonalar müəyyənləşdirilir və bu istiqamətdə işlərimiz davam edir”. JAPA

minik avtomobillərinə verilən buraxılış kartlarının sayı 21 620 ədəd olub. Tələblərə uyğun olan taksi minik avtomobillərinin buraxılış kartı alınmasına cəlb edilməsi, uyğun olmayan nəqliyyat vasitələrinin taksi fəaliyyətindən kənarlaşdırılması davam etdirilir. Buraxılış kartı alan taksilərin 35%-i 2020-24-cü illərdə istehsal olunan nəqliyyat vasitələridir. 13 taksi operatoruna icazə verilib. Təxminən 34 198 taksi sürücüsü təlimdən keçib.

Rəqəmsal inkişaf və nəqliyyat nazirinin müavini Rəhman Hümətov isə qeyd edib ki, Bakıda sifariş verilmiş taksinin ünvana çatması müddəti maksimum 6-7 dəqiqədir:

“Taksi sahəsində islahatlarına yenidən başlanmasına baxmayaraq artıq müsbət nəticələr müşahidə olunur. Bu islahatların məqsədi qiymətlərin artırılması deyil. Taksi fəaliyyətinin tənzimlənməsi avtomobillərin keyfiyyətinin və sürücülərin ha-

yaradıb. Bununla yanaşı, ekspert hesab edir ki, vətəndaşların və sürücülərin mövqeyindən yanaşdıqda vəziyyət ürəkəçən deyil: “Vətəndaşlar istəyir ki, düyməni basan kimi taksi gəlsin, dursun qapıda, onu aparsın. Sürücü isə istəyir ki, köhnə yaxud yeni maşın olmasından asılı olmayaraq, taksi idarə edə bilməsi üçün icazəsinin olmasını istəyir. Bu baxımdan yanaşmalar fərqlidir. Ona görə tam bilmək olmur ki, prosesin sonu necə olacaq. Ancaq artıq qaydalar müəyyənləşib, təhlükəsizlik, estetiklik, peşəkarlığın artırılması, normal xidmət, xidmətin keyfiyyətinin artırılması və s. məsələlərə artıq diqqət ayrılıb ki, bu məsələlər yüksək səviyyədə öz həllini tapıb. Çünki bu bir xidmət növü olaraq, yeni sonuca qədər bu formada, tendensiya şəklində qala bilməz. Yəni bu proses səliqə-sahmana düşməlidir. Qaydalar bərqərar olmalıdır, proses kimlərin sə şəxsi arzusu-istəyi ilə yox, qanun çərçivəsində nizam-

Bu 23 min taksinin istehsal ili 7 ildən yuxarı deyil, ən pis halda 8 ildən yuxarı deyil. Bu, yaxşı göstəricidir. Rəng məsələsi yavaş-yavaş oturur, yeni, vahid rəng sistemi tətbiq edilir, ağ rəngə daha çox üstünlük verirlər və bu, öz-özlüyündə yaxşı bir göstərici kimi qeyd oluna bilər. Ancaq vətəndaşlar taksilərdən məmnun deyillər. Şikayət edirlər ki, qiymətlər bahalaşıb, keyfiyyət dəyişməyib. Amma keyfiyyət dəyişib, sürücülər artıq məsuliyyət hiss edirlər və bilirlər ki, onlara nəzarət var, eyni zamanda vətəndaşların şikayəti olsa, onların aqibəti pis ola bilər. Sürücülər yeni avtomobillə xidmət göstərirlər. Bu baxımdan vətəndaşların mövqeyindən baxanda qiymət bahalaşıb, amma sürücülərin mövqeyindən baxanda da qiymət bu gün üçün normaldır. Niyə normaldır? Çünki sürücülər artıq 10-12 minlik “Priuslar”la xidmət göstərmirlər. Sürücülər 25-30 minə təzə maşın alıb. Maşın gündəlik istismar olun-

zımlanması avtomobilparkının yenilənməsi ilə bağlıdır. Adam 10 minlik, 8 minlik maşınla xidmət eləmir, adam 30 minlik maşınla sənə xidmət göstərir və sən gözləyirsən ki, səni mənzil başına 3-4 manata aparsın. Bu real deyil. Qiymət tənzimlənməsinə getmək lazımdır. Aşağı, yuxarı hədd müəyyənləşdirilməlidir ki, şirkətlər ona uyğun davransınlar. Qiymətlər aşağı düşəndə sürücülər narazılıq edir, qalxanda da sənişinlər. Ümumilikdə, vətəndaşların taksi xidmətindən istifadə etməsi bu gün elə də problem deyil. Bir müddət problem yarandı, taksilərin sayı azaldı. Amma bu gün artıq elə bir sistem yarandı ki, yerli istehsal və Çindən gətirilən maşınlar taksi sayını yavaş-yavaş qaldıra bilər. Bakıda ümumilikdə 35 min civarında taksi olacaq. Hazırda 23 min taksi var. 12 min sürücü isə imtahan verib. Sadəcə, qeydiyyatdan keçmək, sağlamlıq arayışı almaq istəmir. Təlimdən keçib, imtahandan keçmək istəmir. Bunları da

həll etmiş olsaq, yeni avtomobillərlə bərabər, 35 min taksi Bakı şəhəri üçün idealdır və normaldır”.

Nəqliyyat eksperti Eldəniz Cəfərovun fikrinə isə, taksilərin qiyməti yüksəlsə də, daha təhlükəsiz olub: “Keyfiyyət isə qismən yüksəlib. Vətəndaşlar taksilərdən istifadə edirlər fəal olaraq, sadəcə Bakının bəzi hissələrində yeni avtobus marşrutları açıldıqdan və marşrutlara yeni avtobuslar buraxıldıqdan, intervalları azaldıqdan bir qisim vətəndaş artıq ictimai nəqliyyatın avtobus seqmentinə üstünlük verir. Taksi xidmətində bahalaşmanın davam edəcəyini düşünmürəm çünki artıq ictimai nəqliyyatın avtobus seqmenti ötən illərə nisbətən yaxşı çalışmağa başlayıb. Məlumdur ki, ötən ildən bu günə qədər təxminən 150 avtobus təmir olunaraq buraxılıb, daha sonra 165 yeni elektrikli işləyən avtobus gətirilib və xətlərə buraxılıb. O cümlədən özəl daşıyıcı şirkətlər 60 ədəd avtobus gətiriblər. Bu ilin birinci kvartalı ərzində özəl daşıyıcılar təxminən 50-60 civarında av-

tobus gətirəcək. Onu da vurğulamaq lazımdır ki, ölkəmizdə fəaliyyət göstərən xarici taksi şirkətləri taksi sürücülərinin, sənişinlərin də hüquqlarını pozmaqla davam edirlər. Taksi sürücülərinin hüququ işçi kimi pozulur, onlar müddətdən artıq çalışdırılır, onların qeyri-nağd ödənişləri vaxtılı-vaxtında ödənmir. Sənişinlərin hüquqları isə xidmətdən yararlanandan istehlakçı kimi pozulur”.

İqtisadçı Xəlid Kərimli hesab edir ki, köhnə nəqliyyat vasitələrinin taksi bazarından çıxarılması taksilərin sayına təsir edib: “Köhnə avtomobillərin sıradan çıxarılması taksi xərclərinə təsir etdi. Post-terminal tələbinin qoyulması, videoregisterin qoyulması, daha müasir avtomobillərin gətirilməsi və s. xərc artıran məsələlərdir. Bu da taksi xidmətində qiymətin bahalaşmasına səbəb olub, ən azı 40-50 faiz bahalaşma müşahidə olunur. Hesab edirik ki, bahalaşma tendensiyası gələcəkdə də davam edəcək.

■ **Nigar HƏSƏNLİ,**
“Yeni Müsavat”

“Azərbaycan büdcəsindən maliyyələşən rusdilli məktəblər bağlanmalıdır”. Bu səs-küylü açıqlamamı “Tv Musavat”ın canlı efirində tanınmış aparıcı Kamran Həsənlı verib.

O, AZAL təyyarəsinin Rusiya tərəfindən vurulmasından sonra Azərbaycanla kəskinləşən münasibətlərindən danışdı. Aparıcı qeyd edib ki, Azərbaycan tərəfi daha da qətiyyətli addımlar atmalı və büdcəmizdən maliyyələşən rusdilli məktəbləri bağlamalıdır. “Necə ki, özəl ingilisdilli məktəblər var, onlar da elə. Pullu olsun”, - deyib.

Mövzu ilə bağlı millət vəkili Ceyhun Məmmədov “Yeni Müsavat”a danışdı. Millət vəkili qeyd edib ki, bu məsələdə bir neçə mühüm və vacib məqamlar var ki, onlar nəzərə alınmalıdır:

“Zaman-zaman İran və Rusiya ilə fikir ayrılıqlarımız yaranır, bəzən isə qarşıdurma səviyyəsinə qədər gedib çıxır. Ancaq bütün hallarda prinsipial və qətiyyətli mövqe nümayiş etdirməklə yanaşı, qonşu dövlətlərlə münasibətlərimizi qorumağa çalışmalıyıq.

Rusiyanın tarix boyu Azərbaycana münasibəti, baş verən proseslər və hadisələr hər kəsə məlumdur. Son təyyarə qəzası isə Azər-

bağlı yanlış fikirlər səsləndirmək doğru deyil.

Bəli, biz Rusiyanın son addımlarına görə hiddətli və bu məsələdə ən qətiyyətli mövqeni Prezident İlham Əliyev ortaya qoyub. Amma bu səbəblə rus dilinə, ümumiyyətlə, rus xalqına və mədəniyyətinə qarşı müharibə etməməliyik. Rusiya və İran bizim böyük qonşularımızdır. Biz prinsipial mövqe nümayiş etdirməli, sərt reaksiya verməliyik, amma eyni zamanda diplomatik münasibətlərimizi və əlaqələrimizi davam etdirməliyik.

Eyni zamanda nəzərə alınmalı ki, Azərbaycanda səsləndirilən fikirlər və irəliləyən yanaşmalar Rusiya tərəfindən çox diqqətlə izlənilir və bəzi hallarda əleyhimizə istifadə edilir. Onsuz da bu məsələ tədricən öz-özünü tənzimləyəcək. Artıq bu proses təbii formada gedir: Azərbaycanda yaşayan ruslar köçür, bəzi məktəblərdə rus bölmələri bağlanır. Doğrudur, bəzi vətəndaşlarımız övladlarının rus dilində təhsil alması üçün çalışır. Ancaq ümumi

Rus məktəbləri ilə bağlı ilginclik təklif: “Pullu olsun...” - 2 rəy

Ceyhun Məmmədov: “Hazırkı informasiya müharibəsi şəraitində rus dili bizim üçün önəmlidir”
Kamran Əsədov: “Məsələyə radikal deyil, balanslı yanaşmaq daha effektivdir”

rılır və digər dillərdə tədris yalnız özəl məktəblərdə mümkündür. Almaniya isə çoxdilli təhsil modelləri mövcuddur, lakin dövlət məktəblərində əsas tədris dili alman dilidir. Qazaxıstan bu məsələdə daha sərt yanaşma tətbiq edərək, təhsil sisteminə qazax dilini əsas dil kimi qəbul edib və rus dilində tədris yalnız məhdud məktəblərdə

arasında akademik göstəricilərlə, bəzi hallarda, milli bölmədə təhsil alan şagirdlərə nisbətən yüksək olur. Məsələn, 2022-ci ildə buraxılış imtahanlarında rus bölməsinin orta bal göstəricisi Azərbaycan bölməsindən təxminən 8% yüksək olub. Bunun əsas səbəblərindən biri həmin məktəblərdə müəllimlərin daha təcrübəli olması, tədris mate-

Ağstafada qadın həmcinsini borca görə öldürdü

Ağstafa rayonunda 61 yaşlı Fatma Musayevanın qonşusu və qohumu Zülfüyyə Musayeva tərəfindən qətlə yetirilməsinin yeni təfərrüatları məlum olub. İki qadın arasında münaqişə borc üstündə baş verib.

Belə ki, Fatma Musayeva Zülfüyyə Musayevadan ötən ilin iyun ayında təxminən min manat borc pul alıb. Zülfüyyə Musayevanın həyat yoldaşı pulu qaytarmayan Fatma Musayevadan borcu almağı tələb edib.

Hadisədən təxminən 20 gün öncə Fatma Musayeva aldığı borcu geri qaytarsa da, qadınların arasında mübahisə davam edib. Nəticədə Zülfüyyə Musayeva qonşusu və qohumu olan Fatmanı qətlə yetirib. Zülfüyyə Musayevanın digər görüntüləri yaxınlıqdakı müşahidə kamerasına düşüb.

Fatmanın ölümünü ilk olaraq qonşular bilib. Mərhumun tələbə qızı atasına zəng edərək anası ilə danışa bilmədiyini deyib. Kənarda olan ata qonşuya zəng edərək xəbər verib ki, həyat yoldaşına telefonu götürməli olduğunu desin. Evə gələn qonşu Fatmanı qan içərisində öldüyünü görüb.

Məlumat üçün bildirək ki, öldürülən Fatma Musayeva ilə qətlə törətməkdə şübhəli bilinən 49 yaşlı Zülfüyyə Musayevanın həyat yoldaşları qohumdur.

Faktla bağlı Ağstafa rayon Prokurorluğunda cinayət işi açılıb. Hadisəni törətməkdə şübhəli bilinən şəxs saxlanılıb. /Teleqraf.com/

baycan xalqında ciddi etiraz doğurdu və kəskin mövqe ilə qarşılandı. Ölkə Prezidenti bu məsələyə çox haqlı olaraq sərt və qəti mövqeyini ortaya qoydu.

Rus dili məsələsinə gəldikdə isə, bu gün rus dilini vətəndaşlarımızın bilməsi zəruridir. Çünki hazırkı informasiya müharibəsi şəraitində rus dili bizim üçün önəmlidir və rusdilli auditoriya ilə sıx işləməliyik. Bu, hər kəsin nəzərə almalı olduğu bir məsələdir.

Bununla yanaşı, bəzən real vəziyyətlərdən danışıldıqda və dövlətlərarası münasibətlər nəzərə alındıqda, bəzi insanlar ictimai xadimləri və ya millət vəkili rüspə-rəstlikdə ittiham etməyə çalışırlar. Bu, yanlışdır və qəbul edilməməlidir. Hazırkı dövrdə Rusiyada kifayət qədər azərbaycanlı, eləcə də Azərbaycanda Rusiya vətəndaşları yaşayır. Buna görə də dünyanın qarışdığı, mürəkkəb proseslərin getdiyi bir vaxtda Rusiyaya qarşı düşmən mövqeyi nümayiş etdirmək, rus dili ilə

prosesə baxdıqda və əvvəlki dövrlə müqayisə etdikdə, bu prosesin təbii yolla azaldığını və bəzi siniflərin bağlandığını görürük”.

Təhsil eksperti Kamran Əsədov isə qeyd edib:

“Azərbaycan Konstitusiyasının 45-ci maddəsinə əsasən, hər bir şəxs ana dilində təhsil almaq hüququna malikdir. Lakin burada bir sual yaranır: dövlət büdcəsindən maliyyələşən məktəblərdə rus dilində təhsilin təmin edilməsi bu hüququn bir tərkib hissəsidirmi, yoxsa Azərbaycan dilinin prioritetliyi pozulurmu? Əlavə olaraq, Təhsil Haqqında Qanunun 5-ci maddəsində təhsilin milli maraqlara xidmət etməsi vurğulanır. Buna görə də rusdilli məktəblərin fəaliyyəti milli maraqlara nə dərəcədə uyğun olması kontekstində dəyərləndirilməlidir.

Dünya təcrübəsinə baxdıqda, bir çox ölkələrdə milli dilin təhsildə prioritetliyi qorunur. Məsələn, Fransada təhsil əsasən fransız dilində apa-

parılır. Bu ölkələrdə əsas məqsəd milli dəyərləri qorumaq və mədəni inteqrasiyanı təmin etməkdir.

2023-cü ildə təhsilə dövlət büdcəsindən 3.8 milyard manat ayrıldığı nəzərə alınarsa, rus bölməsi üçün ayrılan vəsaitin təqribi hesablamalarla 300-400 milyon manat civarında olduğu ehtimal edilə bilər. Bu isə Azərbaycanın dövlət büdcəsi üçün nəzərə çarpacaq bir yüküdür.

Latviyada rus dilində tədris edən məktəblərin sayı son illərdə kəskin şəkildə azaldılıb. Hazırda dövlət məktəblərində əsas tədris dili latviş dilidir, rus dili yalnız əlavə dil kimi öyrədilir. 2000-ci illərin əvvəllərində Latviyada rusdilli şagirdlərin sayı 25%-i keçirdi, lakin 2022-ci ilədək bu göstərici 5%-dən aşağı düşüb. Latviyanın bu siyasəti milli dilin qorunmasını təmin etsə də, rusdilli azlıqlar arasında narazılıqlara səbəb olub və beynəlxalq arenada tənqid edilib.

Azərbaycanda rus bölməsində təhsil alan şagirdlər

riallarının daha keyfiyyətli təmin edilməsi və şagirdlərin motivasiyasının yüksək olmasıdır. Bununla belə, rus bölməsində təhsil alan şagirdlərin bir qismi Azərbaycan dilini zəif mənimsəyir. Bu, onların cəmiyyətə inteqrasiyasını çətinləşdirir və milli dəyərlərin qorunmasında problemlər yaradır”.

Ekspert bildirib ki, statistika görə Azərbaycanda 2023-cü ilin məlumatlarına əsasən, orta məktəblərdə təhsil alan şagirdlərin təxminən 10%-i rus bölməsində təhsil alır:

“Bu, 150 mindən çox şagird deməkdir. Onların böyük əksəriyyəti Bakı və Sumqayıt kimi iri şəhərlərdə cəmləşib. Bu məktəblərin bağlanması və ya pullu edilməsi bu şagirdlərin təhsilinə necə təsir edəcək? Təhsil hüququ pozulmayacaqmı? Bu suallar mütləq nəzərə alınmalıdır.

Rusdilli məktəblərin bağlanmasının müsbət tərəflərinə gəlincə, bu addım dövlət büdcəsinə yükü azalda bilər.

Eyni zamanda, milli dilin və mədəniyyətin təhsil sisteminə daha güclü mövqe tutmasına şərait yarada bilər. Bununla belə, belə bir addım bəzi neqativ təsirlərə də səbəb ola bilər. Məsələn, rus dilində təhsil almaq istəyənlərin sayı azalarsa, bu, Azərbaycanın beynəlxalq münasibətlərində və rusdilli regionlarla əlaqələrində müəyyən çətinliklər yarada bilər. Bundan əlavə, bu məktəblərdə təhsil alan şagirdlər və onların valideynləri arasında sosial narazılıq yarana bilər.

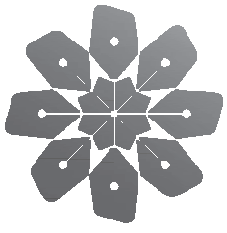
Məsələnin mənfi tərəflərindən biri də odur ki, rus dilində təhsilin dayandırılması Azərbaycanda çoxdillilik ənənəsinə və mədəni müxtəlifliyə zərbə vura bilər. Rus dili yalnız keçmiş SSRİ dövründən qalan miras deyil, həm də beynəlxalq aləmdə istifadə olunan dillərdən biridir. BMT-nin 6 rəsmi dilindən biri olan rus dili, Azərbaycandan xaricdə təhsil almaq və ya işləmək istəyənlər üçün önəmli bir vasitədir. Beləliklə, bu məktəblərin bağlanması, qlobal bilik əldə etmə imkanlarını məhdudlaşdırır.

Dünya təcrübəsi göstərir ki, məsələyə radikal deyil, balanslı yanaşmaq daha effektivdir. Dövlət rusdilli məktəblərin fəaliyyətini tamamilə bağlamaq əvəzinə, onların təhsil proqramlarını yenidən nəzərdən keçirə və Azərbaycan dili və mədəniyyətinə daha çox önəm verilən qarışıq model tətbiq edə bilər. Məsələn, Qazaxıstanda tətbiq edilən “üçdillilik” modeli bu məsələyə maraqlı nümunədir. Bu modeldə milli dil prioritet olaraq qalır, lakin rus və ingilis dillərinə də kifayət qədər yer ayrılır”.

Kamran Əsədov deyib ki, bu mövzu emosional deyil, strateji şəkildə müzakirə edilməlidir:

“Azərbaycanda təhsil sistemindeki dəyişikliklər yalnız qısamüddətli siyasi maraqlara deyil, uzunmüddətli milli maraqlara və cəmiyyətin inkişafına xidmət etməlidir. Rusdilli məktəblərin bağlanması və ya pullu edilməsi qərarı, cəmiyyətin ehtiyacları, təhsil hüququ və Azərbaycanın beynəlxalq mövqeyi nəzərə alınaraq qəbul edilməlidir”.

Xalidə GƏRAY,
“Yeni Müsavat”

**Azərbaycan
Respublikasının
Mədlanın İnkişafı
Agentliyi**

Gender, ailə və demoqrafiya məsələlərinin işıqlandırılması

Məlum olduğu kimi, ölkədə boşanma və alimentlə bağlı yeni qaydalar tətbiq edilir. Belə ki, Ali Məhkəmə Plenumunun 2024-cü il 20 dekabr tarixli qərarı ilə ailə münasibətləri ilə bağlı bəzi qərarlarına əlavə və dəyişikliklər edilib. Məhkəmə-Hüquq Şurasının üzvü Sənan Hacıyev Plenum qərarında əks etdirilən dəyişiklikləri açıqlayıb: “Artıq uşaqla ünsiyyət hüququ məsələsi nikahın pozulması ilə bərabər öz həllini tapa biləcək. Uşaqla ünsiyyətə dair mübahisələr yarandıqda uşaqdan ayrı yaşayan valideyn bu barədə tələblə ayrıca iddia qaldırmaq məcburiyyətində qalmayacaq, nikahın pozulmasına dair işlərə baxılarkən iddia irəli sürmək imkanı olacaq. Bu məsələnin boşanma ilə eyni anda həllini tapması, uşaqların hüquqlarının qorunmasına, valideynləri ilə vaxtında ünsiyyət qurmalarına xidmət edəcək.

Həmçinin məhkəmələr mübahisə predmeti olaraq valideynin uşaqla ünsiyyət hüququnun müəyyən olunmasından sonra ünsiyyətin vaxtı, müddəti, yeri və digər üsul və qaydasının dəyişdirilməsi üçün valideynlər artıq yeni iddia qaldırmaq məcburiyyətində qalmayacaq, bu barədə ərizə təqdim edəcək və həmin ərizəyə MPM-in 231-ci maddəsinə əsasən 10 iş günü müddətində baxılacaq. Əvvəlki təcrübədən fərqli olaraq icra məmurları uşaqla ünsiyyətə dair qanuni qüvvəyə minmiş qətnamələrin icrasından azad olacaqlar və valideynlər özləri qətnaməni qarşılıqlı surətdə könüllü icra etməli olacaqlar. Belə ki, qəbul edilmiş qətnamə ilə uşağın kim tərəfindən, harada, nə vaxt və ya hansı müddətdə təhvil verilməsi valideynin öhdəliyi kimi müəyyən ediləcək. Həmçinin, yeni qaydalar uşaqdan ayrı yaşayan valideynin də övladı ilə ölkədən gedə bilməsinə imkan yaradacaq.

Bundan başqa, sabit pul məbləğində aliment tutularkən alimentin məbləği konkret rəqəmlə deyil, əmək haqqının müəyyən

misli həddində göstəriləcək. Bu qayda alimentin məbləğinin minimum əməkhaqqının artımına uyğun olaraq mütəmadi şəkildə indeksasiyasına imkan verəcək və vətəndaşlar artıq yaşayış minimumu xərclərinin yüksəlməsi əsası ilə davamlı olaraq alimentin artırılmasına dair iddia qaldırmaq məcburiyyətindən azad olacaqlar. Belə ki, tutulmuş aliment artırılmış minimum əməkhaqqına mütənasib olaraq, icra qaydasında, heç bir müraciətə zərurət olmadan artacaq.

Uşağa görə aliment ödəyən valideynin tələbi ilə alimentin 50 faizdən çox olmayan məbləğini yetkinlik yaşına çatmayan uşağın adına açılmış bank hesabına köçürmək barədə tələbə də müstəqil iddianın qaldırılması yolu ilə deyil, daha sadə və qısa prosedur olan, qətnamənin icra qaydasında ərizənin verilməsi yolu ilə öz həllini tapa biləcək.

Qeyd edək ki, 2024-cü ildən Azərbaycanda alimentin minimum məbləği qaldırılıb. Belə ki, Azərbaycanda alimentin minimum məbləği və ya miqdarı 220 manatdan 235 manata qaldırılıb. 2025-ci ilin yanvarın 1-dən

Bitməyən aliment problemi - çıxış yolu...

Novella Cəfəroğlu: “Aliment Fondu yaradılsa, bu işin öhdəsindən gəlmiş olarıq”

lemi çox ciddi məsələdir. Təşkilatımız bu mövzu ilə daima məşğuldur və ən çox aldığımız müraciətlər məhz aliment problemi ilə bağlıdır.

Bir neçə il əvvəl dövlətə təklif etmişdik ki, Aliment Fondu yaradılsın. Bir çox ölkələrdə artıq bu cür fondlar mövcuddur. Məlum olduğu kimi, Aliment Fondunun əsas mahiyyəti ondan ibarətdir ki, aliment fond tərəfindən ödənilir, cavabdehlər isə vəsaiti həmin fonda köçürür. Bu, dövlətin təmin etdiyi bir mexanizm olaraq həyata keçirilir. Valideyn müəyyən səbəblərdənimenti ödəyə bilmədikdə, dövlət həmin öhdəliyi öz üzərinə götürür. Lakin borclu tərəf dövlətə borclu qalır və həmin borclar sonradan ödənilməlidir. Dövlət, eyni zamanda, borclunu işlə təmin etməklə bu məsələyə nəzarət edə bilər.

Doğrudur, ölkəmizdə alimentin ödənilməsi ilə bağlı qaydalar sərtləşdirilib, müxtəlif cəzalar tətbiq edilir, hətta son qaydalara əsasən bu proses bir qədər də asanlaşdırılıb. Amma buna baxmayaraq, məsələ tam şəkildə həll olunmamış qalır. Həsab edirəm ki, ölkəmizdə də Aliment Fondu yaradılsa, böyük bir problemin öhdəsindən gələ bilərik. Üstəlik, bunu həyata keçirmək üçün dövlətimizin kifayət qədər imkanı və maliyyə resursları mövcuddur”.

etibarən bu məbləğin 246 manata çatdırılacağı deyilsə də, hələlik heç bir dəyişiklik edilməyib.

Alimentin ödənilməsi problemi isə ölkədə kifayət qədər ciddidir. Ədliyyə Nazirliyinin məlumatına görə ötən ilin təkcə ilk 6 ayı ərzində aliment tələbinə dair 11 319 məhkəmə qərarı daxil olub.

İcraatda olan aliment işləri üzrə 4 259 nəfər axtarısa verilib. İnzibati qaydada həbs olunan şəxslərin sayı 1 051 nəfər, cinayət məsuliyyətinə cəlb olunan şəxslərin sayı isə 98 nəfərdir.

Alimentin üzrsüz səbəbdən icra edilməsinə görə borclu şəxslər İnzibati Xətlər Məcəlləsinin 528-ci maddəsi

ilə məsuliyyətinə cəlb oluna bilərlər. Bundan da nəticə çıxarmayan borcluya sonuncu dəfə xəbərdarlıq edilir, bərsində materiallar toplanılaraq Cinayət Məcəlləsinin 306.1 maddəsi ilə cinayət işinin açılması üçün Ədliyyə Nazirliyinə təqdimat verilir. Həmin maddə ilə borclu cərimə, ictimai işlər, islah işləri və ya 3 ilədək müddətə azadlıqdan məhrumetmə ilə cəzalandırılır. Göründüyü kimi qanunda borclunun qətnaməni icra etməsi üçün kifayət qədər məcburiyyət tədbirləri, etmədiyi təqdirdə isə cəza növləri mövcud olmasına baxmayaraq, ölkədə aliment ödəməkdən yayınanların sayı artmaqdadır.

Bir çoxları da aylıq gəlirini az göstərib, əlavə gəlir yerlərini gizlədib, minimum maaş təqdim edir, daha az aliment kəsilməsinə nail olur.

Aliment ödənilmədikdə, uşaqların təhsili, sağlamlığı və yaşayış şəraiti ciddi şəkildə zərər görür. Bu da uşaqların gələcək inkişafına mənfi təsir göstərir.

Bəs bu və digər aliment problemlərinin həll üçün daha hansı tədbirlərə ehtiyac var?

Mövzu ilə bağlı hüquq müdafiəçisi və Dilarə Əliyeva adına Azərbaycan Qadın Hüquqlarını Müdafiə Cəmiyyətinin sədri Novella Cəfəroğlu “Yeni Müsavat”a danışib:

“Ölkəmizdə aliment prob-

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Xalidə GƏRAY

7 dəfə həbs olunmuş şəxs silahla tutuldu

7 dəfə məhkum olunan Şirvan sakindən odlu silah götürülüb.

Musavat.com DİN-ə istinadla xəbər verir ki, bu şəxs Pünhan Tağıyevdir.

Onun qanunsuz olaraq odlu silah-sursat saxlaması barədə polisə məlumat daxil olub.

Tağıyev saxlanılıb və ondan 1 ədəd “Mauser” markalı odlu silah götürülüb.

Faktla bağlı cinayət işi başlanılıb, məhkəmənin qərarı ilə P.Tağıyev barəsində həbs qətimkan tədbiri seçilib.

Ötən il 43 mindən çox şəxsi heyvan dişləyib

Ötən il 43011 nəfər heyvan dişləməsinə məruz qalıb.

Səhiyyə Nazirliyi Respublika Gigiyena və Epidemiologiya Mərkəzindən APA-nın sorğusuna cavab olaraq bildirilib ki, ölkə üzrə 2024-cü il ərzində heyvan dişləməsinə məruz qalanların sayı 957 nəfər azalaraq 43011 nəfər olub, bunlardan 23 545 məlum, 19 466 naməlum heyvan tərəfindən qeydə

alınan dişləmə hadisələri-dir.

“Bakı şəhəri üzrə

2024-cü ilin müvafiq dövründə 10515 hadisə olub”, - qeyd olunub.

MUSAVAT

Son səhifə

N 5 (8615) 11 yanvar 2025

Baş ağrılarını həkimə getmədən sağaltmanın yolları

Bugünkü hava şəraiti migrenə meyilli insanlar üçün çətinlik yarada bilər.

Milli.Az xəbər verir ki, xüsusilə meteo həssas şəxslər bu gün baş ağrılarından əziyyət çəkə bilərlər. Migren tutmaları həyat fəaliyyətin çətinləşdirə bilər.

Növlərinə görə fərqli şəkildə bürüzə verən baş ağrıları bir neçə saat, hətta bir neçə gün davam edə bilər.

Baş ağrılarını həkimə getmədən sağaltmanın yolları:

1. Lavanda yağı:

İləmək, diffuzora 2 damcı tökərək otağı havalandırmaq, kağız salfetin üzərinə damcılatmaqla istifadə edə bilərsiniz.

2. Nənə yağı:

Tibbdə istifadə olunan nənə yağı rahatladıcı təsiri nəticəsində yüksək qan təzyiqi və gərginliklə əlaqədar yaranan baş ağrılarında faydalı təbii müalicə üsulu olaraq istifadə olunur.

3. Reyhan yağı:

Reyhan yağı əzələləri rahatladan vasitə olaraq təsirlidir. Baş ağrılarına və zəif əzələlərə də müsbət təsir göstərir.

4. Kətan toxumu:

Kətan toxumu da omega 3 baxımından zəngin olması ilə baş ağrılarına yüngülləşdirici təsir göstərir.

5. Türk qəhvəsi və çay:

Qəhvə və çay da baş ağrısını yüngülləşdirmək üçün istifadə olunur.

Qəhvenin içərisindəki kafein baş ağrısını azaltmağa qadirdir. Bir fincan Türk qəhvəsi, yaxud çay içmək ağrının başlanğıcında çox təsirli ola bilər. Lakin qəhvəni həddindən artıq istifadə etməmək lazımdır.

6. Barmaqla akupunktur bölgələrə təsir göstərmək:

Baş barmaqla işarət barmağı arasındakı saheyə digər əllə təzyiq göstərmək baş ağrısının dayanmasına səbəb ola bilər.

Los-Ancelesdəki yanğından xilas edilən nəhəng tısbağa

TipToe adlı nəhəng tısbağa Los-Ancelesdəki yanğınların cəngindən xilas edilib. Bu barədə "NBC News" məlumat yayıb. "80 kiloqramlıq TipToe evakuasiya-da iştirak edənlər arasında idi - xilasedicilər onu tüstülü Palisadesdən (Los-Ancelesdəki ərazi) böyük konteynerdə çıxarıblar", - məlumatda deyilir. Heyvanın sahibi Caitlin Dorn "TikTok"da 4,5 milyon izləyicisi üçün ailəsinin və heyvanlarının yanğından necə xilas olduğunu lentə alıb. Daha sonra o, evinin içindən odda yanan yorğana bükülmüş tısbağanı əks etdirən video paylaşılıb.

Kuryerlərdən qeyri-adi xidmət - Uşaqları məktəblərə çatdırırlar

Çində analar uşaqlarını məktəbə aparmaq üçün kuryer tutmağa başlayıblar. Bu barədə "South China Morning Post" məlumat yayıb. Məlumatla görə, bu cür xidmətlərə artan tələbat yetkinlik yaşına çatmayanların təhlükəsizliyi ilə bağlı ictimai narahatlığı artırır. Bu tendensiya 2024-cü ilin dekabr ayında Guangxi adlı qadının sosial mediada paylaşımı ilə başlayıb. Belə ki, qadın oğlunu məktəbə yola salmaq üçün kuryer xidmətlərindən istifadə etməsi ilə bağlı paylaşım edib. Bundan sonra "qadının ixtirasına heyran qalan" analar ondan nümunə götürməyə başlayıblar.

Bu xidmətdən istifadə edən valideynlər uşaqların sağ-salamat məktəbə çatdığını təsdiq etmək üçün kuryerdən videolar göndərməyi xahiş edirlər.

Kuryer xidmətləri təklif edən şirkətlər isə belə sifarişləri qəbul edən sürücülərin şirkət siyasətini pozduğunu və onların cərimələnməyini bildirib. Onlar valideynləri daha diqqətli olmağa və övladlarını lazımsız risklərə məruz qoymamağa çağırırlar.

Dorn ailəsinin bir neçə üzvünün Palisades bölgəsində yaşadığını və yanğın səbəbindən evlərini itirdiyini söyləyib.

"Ən vacibi odur ki, hamımız, bildiyiniz kimi, sağ-salamat və bacardığımız qədər tez çıxdıq. Heç bir şey alınmadı, amma mən çox şanslı idim ki, Palisadesdən kənarda bir evim var, çünki valideynlərim evlərini itirdi, bibim və əmim evini itirdi, 15 dostun hamısı evini itirdi", - o əlavə edib.

Mütəmadi içki içənlərin diqqətinə!

Mütəmadi içki içənlərin üroyunda spirtin təsirindən, xüsusən bayramlardan sonra problemlər yaranma bilər. Medicin.az xəbər verir ki, bu barədə narkoloq Yuri Sezin danışıb.

"Bayramdan sonra xüsusi ürək sindromu yaşanır. Bu, spirtin təsirindən ürək ritmi pozulmasının yaranmasıdır. Bu zaman sinədə basqı, ağrıqlıq, təngnəfəslik yaranma bilər. Alkoqol kardiomiopatiyası ürək əzələsini zədələyir və hətta qəfilən ürəyin dayanmasına səbəb ola bilər. Elə insanlar var ki, onlarda alkoqola həssaslıq var, dərddə allergik simptomlar yaranır.

Eləcə də bayram günlərində dostlarla məclislərdə iştirak etmədən davamlı içki qəbulu yatmış irsi psixi xəstəliklərin - şizofreniya və psixozu da tətikləyə bilər", - Sezin qeyd edib.

Bunları bilirsinizmi?

- * Tarakanlar təxminən 250 milyon il yaşasalar da, heç bir dəyişikliyə məruz qalmayıblar.
- * Kenqurular geriye doğru yeriyə bilməzlər.
- * Filler tullanmayan yeganə məməlilərdir.
- * Bir inək həyatı boyu təxminən 200.000 stəkan süd istehsal edir.
- * Erkək pinqvinlər 4 aylıq inkubasiya dövründə heç nə yemirlər.
- * Siçan susuz dəvədən də çox qala bilər.
- * Köçəri quşlar "V" formasında uçuş və beləliklə, sərf etdikləri enerjinin 23 faizini qənaət edirlər.
- * Xəstələnməyən yeganə heyvan köpəkbalığıdır.
- * Bir ildə dənizlərdən tutulan balıqların çəkisinin üç qatı dənizlərə atılır.
- * Tibetdə çay fincanını iki əllə tutmaq hörmətsizlikdir.
- * Lobsterlərin mavi qanı var.
- * Dünyanın ən böyük yumurta köpəkbalığı.
- * Köstəbə bir gecədə 90 metrlik tunel qaza bilər.
- * Bir ilbizin dişlərinin sayı 25 minə çata bilər.
- * İlbizlər yemək yemədən üç il yatır.
- * Zürafələrin səs telləri yoxdur.

Diabet və ürək xəstəliklərinin əsas səbəbkarı açıqlandı

Şəkərlə şirəndirilmiş içkilərin qəbulu səbəbindən dünyada hər il 2.2 milyon yeni 2-ci tip diabet və 1.2 milyon ürək-damar xəstəliyi halı yaranır. Bunu Tafts Universitetinin Qida Elmi və Siyasəti Məktəbinin alimləri müəyyən ediblər. Onların tədqiqatlarının nəticələri "Nature Medicine" jurnalında dərc edilib. Ekspertlər vurğulayırlar ki, qazlı içkilər, şirələr və yüksək şəkər tərkibli enerji içkiləri qida dəyərindən məhrumdur və orqanizm tərəfindən tez mənimsənilir. Bu, qanda şəkərin səviyyəsinin kəskin artmasına səbəb olur, onların müntəzəm qəbulu isə çəki artımına, insulin rezistentliyinə və metabolik pozğunluqlara gətirib çıxarır.

Elm adamları inkişaf etməkdə olan və aşağı gəlirli ölkələrin tibbi statistik məlumatlarını təhlil ediblər. Onlar şirin içkilərin qəbulu ilə əhəlinin sağlamlıq vəziyyətinin pisləşməsi arasında narahatedici əlaqəni aşkar ediblər. Xüsusilə ağır vəziyyət Saxaradan cənubdakı Afrika ölkələrində müşahidə olunur, burada şirin içkilər yeni diabet hallarının 21%-dən çoxunun səbəbidir.

Latın Amerikası və Karib hövzəsində bu göstərici 24%-ə çatır, bundan əlavə, bu regionlarda yeni ürək-damar xəstəliklərinin 11%-dən çoxu da bu cür içkilərin qəbulu ilə əlaqədardır. "Maye şəkər" in sağlamlığa ən çox mənfi təsir göstərdiyi ölkələr arasında Kolumbiya, Meksika və CAR var. Kolumbiyada yeni diabet hallarının 48%-i, Meksikada təxminən 1/3-i şirin içkilərlə əlaqələndirilir. CAR-da belə içkilər yeni diabet hallarının 27.6%-i və ürək-damar xəstəliklərinin 14.6%-i ilə əlaqələndirilir.

Alimlər inkişaf etməkdə olan ölkələrdə xəstələnmə hallarının artmasının qarşısını almaq və səhiyyə sistemlərinə yükü azaltmaq üçün maarifləndirmə kampaniyalarının keçirilməsinə və şirin içkilərin satışının tənzimlənməsinin sərtləşdirilməsinə çağırırlar.

Ən faydalı meyvə və giləmeyvələr açıqlandı

Limon, çiyələk, portağal, greypfrut və böyürtkən insan üçün ən faydalı maddələrin maksimum miqdarını özündə ehtiva edir. Mütəxəssislər 41 bitki məhsulunun tərkibini təhlil edərək, onlarda "A" və "B12" vitaminləri də daxil olmaqla 17 əsas qida maddəsinin miqdarını müqayisə ediblər.

Limon meyvələr arasında faydalı komponentlərin tərkibinə görə mütləq lider olub. Bu sitrus meyvəsi "C" vitaminini ilə zəngin mənbədir (100 qram məhsulda 53 mq). Bundan əlavə, limon qəbulu orqanizmi immunitet sistemini gücləndirən və dərinin vəziyyətini yaxşılaşdıran kalium, maqnezium və liflərlə təmin edir. Çiyələk də ekspertləri "C" vitamininin yüksək tərkibi ilə (100 qramda 62 mq) təəccübləndirib. Onun tərkibində əlavə olaraq qan yaranması üçün faydalı olan fol turşusu, kalsium və dəmir aşkar edilib.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500